

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

MATEJA KONAJSZLER
CIVILNO – DRUŽBENA INICIATIVA NA LOKALNI RAVNI,
PRIMER OBČINE SEVNICA
DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2004

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

MATEJA KONAJSZLER

MENTOR: IZREDNI PROFESOR DR. MARJAN BREZOVŠEK
CIVILNO – DRUŽBENA INICIATIVA NA LOKALNI RAVNI,
PRIMER OBČINE SEVNICA
DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2004

Zahvaljujem se mentorju dr. Marjanu Brezovšku za nasvete in usmeritve pri izdelavi mojega diplomskega dela.

Zahvala gre tudi Občini Sevnica, ki mi je priskrbela gradiva o večini društev, še posebej se zahvaljujem g. Zvonetu Košmerlu .

KAZALO

1. UVOD	6
1. 1. Raziskovalni cilji in metodologija	7
1. 2. Struktura diplomskega dela	7
2. TEORETIČNE OPREDELITVE	8
2. 1. Opredelitev pojma lokalna samouprava in lokalna skupnost	8
2. 2. Opredelitev pojma lokalna demokracija	11
2. 3. Opredelitev pojma participacija na lokalni ravni	13
2. 4. Opredelitev pojma civilna družba	17
2. 5. Društvo	19
2. 6. Občina Sevnica	21
3. NORMATIVNA PODLAGA ZA DELOVANJE CIVILNE DRUŽBE	23
3. 1. Zakon o lokalni samoupravi	25
3. 2. Zakon o društvih	25
4. DRUŠTVA V OBČINI SEVNICA	28
4. 1. DRUŠTVA S PODROČJA SOCIALE IN ZDRAVSTVA	29
4. 1. 1. Društvo diabetikov Posavje	29
4. 1. 2. Skupine ljudi za samopomoč v občini Sevnica	30
4. 1. 3. Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih	31
4. 1. 4. Združenje multiple skleroze – Dolenjska podružnica	33
4. 1. 5. Društvo gluhih in naglušnih Posavja	34
4. 1. 6. Ozara – enota Posavje	37
4. 1. 7. Društvo upokojencev	38
4. 1. 8. Društvo Salezijanski mladinski center Sevnica	39
4. 1. 9. Društvo invalidov Sevnica	40
4. 1. 10. Ostala društva	41
4. 2. DRUŠTVA S PODROČJA KMETIJSTVA	42
4. 2. 1. Čebelarsko društvo Sevnica	42
4. 2. 2. Čebelarsko društvo Šentjanž	43
4. 2. 3. Ekotopaz – Društvo ekoloških sadjarjev Šentjanž	44
4. 2. 4. Društva vinogradnikov	45
4. 2. 5. Posavsko konjerejsko društvo	46
4. 3. TURISTIČNA DRUŠTVA	47
4. 4. ZVEZA KULTURNIH DRUŠTEV SEVNICA	48
4. 5. GASILSKA ZVEZA SEVNICA	51
5. ANALIZA ANKETE	54
6. KRAJEVNA SKUPNOST O DRUŠTVIH	60
7. OBČINA O DRUŠTVIH	60
8. DILEMA PARTICIPACIJE NA LOKALNI RAVNI	62
8. 1. Strategija izboljšanja vključenosti	63
8. 2. Merila lokalne vključenosti	65
8. 3. Povečanje horizontalne participacije	66
8. 4. Povečanje vertikalne participacije	69
9. ZAKLJUČEK	71
10. LITERATURA in VIRI	74
11. PRILOGA	77

1. UVOD

V Sloveniji smo po letu 1990 soočeni z izjemno popularnostjo in uporabo pojma civilna družba (Jalušič, 2001: 175). Pravna država, ki se je porodila iz liberalnih načel omejevanja oblasti (check and balances) je dala podlago za razvoj civilnih pravic, ki se nanašajo na svobodo posameznika, svobodo govora, misli in verovanja ter pravico do lastnine. Na podlagi teh pravic, ki so zapisane tudi v naši ustavi, so nastala različna društva ter združenja in z njimi se bom ukvarjala v diplomski nalogi. Ustava Republike Slovenije v svojem 42. členu pravi, da je zagotovljena pravica do mirnega zbiranja in do javnih zborovanj. Vsakdo ima pravico, da se svobodno združuje z drugimi.

Na podlagi pobud civilne družbe se v lokalnih skupnostih lahko rešujejo mnogi problemi. Pri tem je zelo pomembno, da se ljudje med seboj povezujejo, saj tako lahko dosežejo več kot posamezniki.

Že Hegel je med poduhovljeno družino in etično državo vstavil vmesno stopnjo: šlo je za civilno družbo, ki je takoj naredila vtis, da je nižja prvina, prvina upadanja ali razpršitve, saj naj bi šlo za čisti sistem potreb in njihovega zadovoljevanja s pomočjo zasebniskega inštituta pogodbe. Povedano drugače je civilna družba gospodarsko področje vsesplošne sebičnosti, na katerem se posamezniki med seboj obravnavajo kot sredstva ter jih povezujejo le potrebe in tista delitev dela, ki ustvarja njihovo medsebojno odvisnost v okviru splošnosti, ki je zgolj oblična in ki jo obvladuje veriga proizvodnja – menjava – poraba (Matteucci, 1999: 118).

Vendar kljub tej definiciji verjamem, da je civilna družba več kot le sredstvo za zadovoljevanje potreb. Družbo povezuje civilna družba, saj jo sestavljajo številne majhne interesne skupine, organizirane v društva, forume, gibanja, združenja, klube in seveda številni posamezniki. Civilna družba je torej vse tisto, kar ni država, ki ima za izvajanje oblasti – upravljanje države – na razpolago vsa sredstva prisile. Hrbtenica civilne družbe so organizirani profesionalci in posamezni intelektualci, oboroženi z osebnim poštenjem in civilno hrabrostjo, s katero omejujejo samovoljo države in samovoljo vseh centrov moči. Civilna družba torej celotno družbo povezuje v mrežo medsebojnih zavez, ki nastajajo v vsaki urbani družbi (Simoniti v Matteucci, 1999: 63).

1. 1. Raziskovalni cilji in metodologija

Namen moje diplomske naloge je predstavitev društev, ki jih financira (vsaj delno) občina Sevnica. Skozi njihove programe in poročila bom ugotavljala, kako dejavni so in kaj je bistvo njihovega delovanja. Pri tem se bom osredotočila le na nekatera društva in sicer s področja zdravstva in sociale, kmetijska, turistična, kulturna in gasilska. Ta društva sem si izbrala zato, ker menim, da so potreba in dobrodošla v vsaki občini, saj skrbijo za določen krog ljudi.

Drugi cilj je z anketo ugotoviti, kako na svojo vlogo v občini gledajo društva, kako z njo in krajevno skupnostjo sodelujejo, ter kakšen je odziv občine na njihove pobude.

Za vsako družbo je pomembno, da pri njenih aktivnostih sodeluje čim več prebivalstva. Moj namen je prikazati, kako se lahko vključenost posameznikov in skupin izboljša, kateri so potrebni ukrepi za to.

Hipoteza:

Skozi nalogo preverjam naslednjo hipotezo: čim več je civilno družbene iniciative, tem bolj se razvija lokalna demokracija.

Hipotezo bom preverila z naslednjo **metodologijo**:

- a) analiza vsebin sekundarnih virov (pregledala in povzemala bom iz strokovne literature z obravnavanega področja)
- b) analiza vsebin internetnih strani
- c) deskriptivna metoda: pri razlagi in opisu ključnih pojmov, s katerimi operiram v diplomskem delu
- d) empirično raziskovanje: opravila bom anketo med društvi, ki jo bom posredovala po elektronski pošti ter skušala pridobiti mnenja tudi na občini

1. 2. Struktura diplomskega dela

V prvem delu diplomskega dela bom razložila nekatere ključne pojme, ki so pomembni za razumevanje celotnega dela. V tretjem poglavju predstavljam normativno podlago za delovanje civilne družbe, to sta Zakon o društvih in Zakon o lokalni samoupravi. V četrtem poglavju predstavim delovanje društev in zvez, peto poglavje je namenjeno analizi ankete. V šestem in sedmem poglavju podam mnenja krajevne skupnosti in občine o društvih. Osmo poglavje je namenjeno dilemi participacije, kjer se ukvarjam z vključenostjo ljudi v aktivnosti skupnosti. Nato sledi zaključek in na koncu literatura ter viri.

2. TEORETIČNE OPREDELITVE

2.1. Opredelitev pojma lokalna samouprava in lokalna skupnost

Stane Vlaj v svojem delu *Lokalna samouprava* ugotavlja, da je toliko opredelitev tega pojma, kot je avtorjev.

Po Bučarju je samoupraven tisti, ki ima pravico in možnost odločati o svojih zadevah na podlagi lastne moči. Javno samoupravo sestavlja sistem samoupravnih družbenih skupnosti, ki črpajo svojo samoupravo iz najširše družbene skupnosti. Pri tem ima vsaka samoupravna skupnost svoje lastno področje dejavnosti, v katerega drugi ne morejo posegati od zunaj. Zadeve, ki se tičejo družbe kot celote ali posameznih ožjih samoupravnih družbenih skupnosti, so javne zadeve. Država določa, kateri so lahko interesi ožjih družbenih skupnosti in na kakšnem območju se lahko uveljavljajo. Nobena teritorialna skupnost ne more nastati proti volji države. O antagonizmah med lokalnimi in splošnimi interesi vedno odloča država. O izvirnih pravicah posameznih ožjih teritorialnih skupnosti v okviru države ne moremo govoriti. Vsaka jih ima samo toliko in tiste, ki jih priznava država (Vlaj, 1998: 14).

Leonid Pitamic (v Vlaj, 1998:14) pravi, da bistvo samouprave obstoji v tem, da se neki krog poslov opravlja po ljudeh iste organizacije, ki je na teh poslih neposredno zainteresirana, ne pa od centralne vlade ali od le-tej podrejene uprave. Država je najbolj samoupravna, saj je neodvisna od kogar koli, ker ima samo ona moč, da vsili svoje odločitve proti komur koli znotraj nje. Vse druge družbene skupnosti v državi črpajo svoje pravice do samouprave iz države.

Problem opredelitve pojma lokalne samouprave je v tem, da v teoriji ni njene enotne definicije, niti ni v primerjalnem pravu njene enotne ureditve. Položaj nekdanjih občin je bil dvojen. Na eni strani je bila občina neposredno vpeta v sistem državne uprave, kjer je uresničevala zvezne in republiške predpise, na drugi pa je opravljala tudi zadeve iz izvirne lastne pristojnosti (le 20 %). Veljala je presumpcija izvajanja predpisov, po kateri je bila občina pristojna za uresničevanje vseh predpisov, razen tistih, za katere izvrševanje sta bili izrecno pristojni federacija ali republika. Izhodišče za oblikovanje nove lokalne samouprave pa so lokalne skupnosti (Vlaj, 1998: 14).

Lokalna skupnost

Lokalna skupnost ni pravni pojem, ampak je družbeni pojav, ki obstaja neodvisno od naše normativne volje. Gre za naravno skupnost, ki nastane na posameznem ožjem ozemlju kot posledica nujnosti uresničevanja določenih skupnih interesov ljudi, pogojenih s skupnim bivanjem na tem območju. Lokalna skupnost je tista teritorialna skupnost, kjer se na najnižji ravni pojavljajo določene skupne potrebe prebivalstva, ki jih je možno reševati le skupno. Lokalne skupnosti so naravne skupnosti, ki so nastale z zgodovinskim razvojem. Imamo skupnosti na zelo majhnem ali na zelo velikem prostoru. Drugi element lokalne skupnosti so ljudje, ki jih v skupnost povezujejo potrebe. Te so na podeželju drugačne od potreb prebivalcev v mestu. Zadovoljevanje teh potreb zahteva določene dejavnosti, njihovo izvajanje pa je pogoj za nastanek določene organizacijske strukture. Torej, bistveni elementi lokalne skupnosti so: določeno ozemlje; ljudje, ki so naseljeni na tem ozemlju; skupne potrebe in interesi teh ljudi; dejavnosti za zadovoljevanje teh potreb ter zavest ljudi o skupnosti, ki ji pripadajo (Vlaj, 1998: 17).

Lokalna skupnost je neposredna in dejanska podlaga lokalne samouprave. V primerjavi z lokalno skupnostjo, ki je dejanski družbeni pojav, je lokalna samouprava normativna institucija. Pravno urejena razmerja v lokalni skupnosti na področju odločanja o skupnih zadevah sestavljajo lokalno samoupravo. To odločanje mora biti avtonomno, neodvisno od državnega tutorstva. Lokalna samouprava pri nas pomeni pravico lokalnih skupnosti (občin in širših lokalnih skupnosti), da urejajo in opravljajo v svoji pristojnosti javne zadeve, ki se nanašajo na življenje in delo prebivalcev na njihovem območju. Gre za pravico ljudi v lokalnih skupnostih, da rešujejo svoje lokalne probleme in imajo lastne dohodke (Vlaj, 1998: 17).

Evropska listina lokalne samouprave¹ v svojem 3. členu označuje lokalno samoupravo kot pravico in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona urejajo in opravljajo bistveni del javnih zadev v okviru svojih nalog in v korist lokalnega prebivalstva. Drugi odstavek istega člena pa pravi, da to pravico uresničujejo sveti ali skupščine, ki jih sestavljajo člani, izvoljeni s svobodnim in tajnim glasovanjem na podlagi neposredne, enakopravne in splošne volilne pravice, in imajo lahko izvršilne organe, ki so jim odgovorni.

¹ Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave, UL RS, št. 57/1996, str. 285

Za lokalno skupnost je zelo pomembno tudi lokalno partnerstvo. Evropska fundacija za izboljševanje življenjskih in delovnih pogojev je v svoji raziskavi v letih 1994 do 1997 prišla do enotne definicije lokalnega partnerstva, ki vsebuje 4 značilne lastnosti:

- uradno organizacijsko strukturo za oblikovanje odločitev in izvajanje le – teh
- mobilizacija koalicije interesov in predanost različnih partnerjev
- skupen dnevni red in več dimenzionalen aktivni program
- cilj: zmanjšati nezaposlenost, revščino in socialno izključenost ter vzpodbujati socialno kohezijo in vključenost (Geddes, 1998: 20)

Raziskava je tudi pokazala, da tam, kjer je lokalno partnerstvo učinkovito, ima to velik vpliv na zmanjšanje nezaposlenosti in socialne izključenosti. Partnerstvo pomaga razvijati kulturo sodelovanja v lokalnih skupnostih ali regijah, s tem da usklajuje različna stališča in interese. Zagotavlja lokalni institucionalni okvir, ki vsebuje ključne akterje, vključno z lokalnimi interesi skupnosti ter izključenimi skupinami. Lokalno partnerstvo spodbuja ekonomijo, socialno blaginjo in okoljske politike (Geddes, 1998: 23).

Vloga lokalnega partnerstva

Zaposleni in delodajalci imajo pogosto pomembno vlogo v lokalnem partnerstvu s civilno družbo. Nekateri zagovarjajo, da se to lahko še poveča, če delodajalci sprejmejo bolj reprezentativno vlogo in krepijo boljšo izmenjavo informacij med posamezniki in širšimi poslovnimi skupnostmi. Delavski sindikati prispevajo k lokalnemu partnerstvu tako, da ustvarjajo boljše delovne odnose z lokalno skupnostjo in prostovoljnimi organizacijami. Z lokalne perspektive lokalno partnerstvo zahteva:

- opredelitev in združevanje pomembnih partnerjev
- doseganje konsenza
- razvijanje organizacijske strukture in postopkov
- razvijanje znanja in virov
- ustanovitev povezav na lokalni, državni in mednarodni ravni

Lokalno partnerstvo s civilno družbo prispeva k boljši socialni vključenosti tako, da vključuje zainteresirane skupine in podaja rešitve, razvija prostor za diskusije in inovacije ter zagotavlja boljše usklajevanje med politično areno in storitvami kot rezultat vključenosti civilne družbe (Geddes, 1998: 32-33).

2.2. Opredelitev pojma lokalna demokracija

Definicije demokracije se tradicionalno med seboj dokaj razlikujejo, vendar pa obstaja nekakšen demokratični minimum, ki ga morajo posamezni režimi doseči, da lahko zatrjujejo, da so demokratični, da jih kot take kredibilno sprejema razviti svet. (Bibič, 1997: 8)

Po drugi svetovni vojni je v politologiji v pojmovanju demokracije prevladal liberalni model. Schumpeter (1950) je opredelil demokracijo kot institucionalno ureditev za oblikovanje političnih odločitev, pri čemer pridobijo moč odločanja v tekmovanju za volilne glasove. Podobno Lipset (1959) pravi, da je demokracija politični sistem, v katerem največji možni delež populacije vpliva na politično odločanje z izbiro med alternativnimi kandidati za politične funkcije, tako da je najmanj ena alternativa oblastniška elita v opoziciji. Dahl (1971) je prispeval sorodnejšo, vendar natančnejšo opredelitev demokratičnega ideala. Demokracijo enači s političnim sistemom nenehne odzivnosti vlade na preference državljanov, ki jih obravnava sebi enake. Poliarhija kot idealni model demokracije je bistveno popularizirana in liberalizirana (visoko inkluzivna in široko odprta za javno tekmovanje). Da bi se empirično natančneje približal opredelitvi, navede osem institucionalnih jamstev za demokracijo, in sicer: svobodo združevanja; svobodo izražanja; volilno pravico; pravico voditeljev, da tekmujejo za podporo volivcev; alternativne vire informacij; izvoljivost na javne funkcije; svobodne in poštene volitve; pravilo, da so institucije za oblikovanje javnih politik odvisne od volilnih glasov in drugih oblik izražanja preferenc državljanov. (Fink-Hafner v Fink Hafner in Haček,ur., 2000: 9)

Leonardo Morlino pa povzema razprave o demokraciji in pravi, da z »demokracijo razume skupek institucij in pravil, ki dovoljujejo tekmovanje in participacijo za vse državljanke, ki jih pojmuje kot enake. Empirično so za to politično ureditev značilne svobodne, poštene in ponavljajoče se volitve; moška in ženska splošna volilna pravica; mnoštvo interesnih organizacij in volitve za zasedbo najbolj pomembnih položajev« (Bibič, 1997: 8)

Vsako globlje razmišljanje o demokraciji ne more mimo temeljnih etično-političnih vrednot, ki naj jih demokratični režim uresničuje. Ni je resne razprave o demokraciji, ki ne bi hkrati razmišljala o svobodi, enakosti, človekovih pravicah, bratstvu (solidarnosti), v novejšem času pa tudi o okolju, blaginji in miru. S tem pa je povezano tudi vprašanje demokracije in odgovornosti. Demokratična politika je v

načelu odgovorna politika. Odgovorna je volivcem, javnosti in parlamentu. (Bibič, 1997: 11)

Občani odločajo o lokalnih javnih zadevah preko organov občine, to je preko občinskega sveta in župana, ki ju volijo na podlagi splošne in enake volilne pravice na svobodnih volitvah s tajnim glasovanjem, ter v drugih organih v skladu s statutom občine. Občani lahko sodelujejo pri upravljanju lokalnih javnih zadev tudi na zborih občanov, z referendumom in ljudsko iniciativo. (internet 2)

Zbor občanov sestavljajo občani, ki imajo na območju, za katerega se sklicuje zbor, volilno pravico. Na zboru lahko občani obravnavajo pobude in predloge za spremembo območja občine, njenega imena ali sedeža ter dajejo pobude v zvezi s tem in oblikujejo mnenja; obravnavajo pobude in predloge za ustanovitev ali ukinitve ožjih delov občine, za sodelovanje in povezovanje z drugimi občinami; dajejo predloge občinskemu organom v zvezi s pripravo programov razvoja občine, gospodarjenja s prostorom ter varovanja življenjskega okolja... Zbor občanov veljavno sprejema svoje odločitve, predloge, pobude, stališča in mnenja, če na zboru sodeluje najmanj pet odstotkov volivcev z območja občine, za katero je zbor sklican. Odločitev zbora občanov je sprejeta, če zanjo glasuje najmanj polovica navzočih volivcev. (Statut Občine Sevnica, 87. in 90. člen)

Občani lahko odločajo na referendumu o vprašanjih, ki so vsebina splošnih aktov občine, ki jih sprejema občinski svet, razen o proračunu in zaključnem računu občine ter o splošnih aktih, s katerimi se v skladu z zakonom predpisujejo občinski davki in druge dajatve. Občinski svet mora razpisati referendum, če to zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini in če tako določa zakon ali statut občine. (Statut Občine Sevnica, 92. člen)

Statut Občine Sevnica v svojem 102. členu govori o ljudski iniciativi. Najmanj pet odstotkov volivcev v občini lahko zahteva izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve iz pristojnosti občinskega sveta oziroma drugih občinskih organov.

2. 3. Opredelitev pojma participacija na lokalni ravni

Pri opredeljevanju pojma participacija moramo biti pozorni na to, da ločimo med politično participacijo in participativno demokracijo.

V eni izmed raziskav o politični participaciji zasledimo naslednjo definicijo: »Politična participacija se nanaša na tiste aktivnosti zasebnih državljanov, ki so usmerjene v vplivanje na selekcijo osebja in/ali akcij, ki se jih loteva vlada:« (Verba, Nie, 1972: 2) Ta definicija izloča iz participacije različne pasivne oblike, kot sta spremljanje političnih dogodkov ali diskutiranje z drugimi o teh dogodkih. Gre za oblike, ki ne vplivajo neposredno na vlado in na njene postopke. Ravno te izločene oblike iz definicije zanimajo mene v diplomski nalogi, saj se na osnovi le –teh gradi civilna družba. Ena od pomembnih značilnosti demokratičnega sistema je njegova odprtost k družbi, odzivnost na družbene zahteve in pobude ter njegova prilagodljivost spremembam v družbi. Pojav novih družbenih gibanj, civilno družbenih pobud ter novih tematik je odprl nove kanale pritiska civilne družbe na parlament in ostale oblastne strukture. V ospredje tako prihaja drugačna oblika politične participacije, to je lobiranje in pritiski interesnih skupin na vladne odločitve.

Temelj participativne demokracije je sodelovanje javnosti v procesu odločanja in upoštevanje njenega mnenja. Pateman (v Held, 1989: 246) pravi, da je država neizogibno vpletena v ohranjanje in reprodukcijo neenakosti vsakdanjega življenja. Neposredna participacija in nadzor nad neposrednimi prizorišči bosta najbolj spodbujala načela participativne demokracije. Participativna demokracija namreč spodbuja človeški razvoj, krepi občutek za politično učinkovitost, zmanjšuje občutek odtujenosti od centrov moči...

Bistvene značilnosti participativne demokracije:

- neposredna participacija državljanov v urejanju ključnih družbenih institucij, vključno z delovnim mestom in lokalno skupnostjo
- reorganizacija strankarskega sistema z vpeljavo neposredne odgovornosti strankarskih uradnikov do članstva
- delovanje »participativnih strank« v parlamentarni in kongresni strukturi
- ohranitev odprtega institucionalnega sistema, ki zagotavlja možnosti eksperimentiranja s političnimi oblikami

Vloga participacije na lokalni ravni

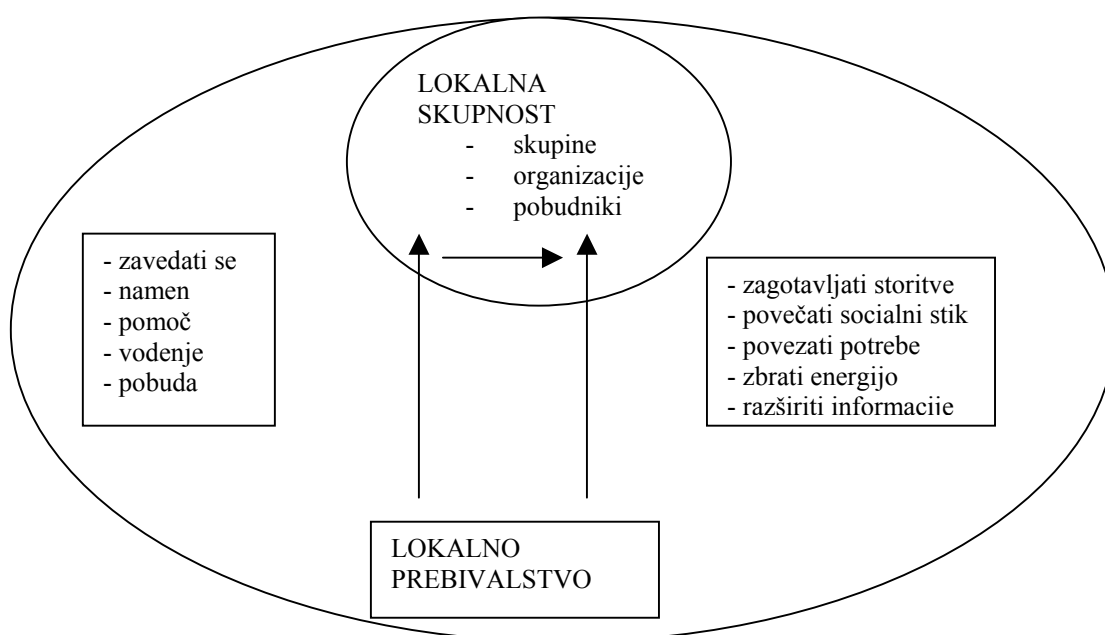
Participacija na lokalni ravni pomeni, da je velik del prebivalcev:

- vključenih v njihove lokalne organizacije, mreže in pobude
- vedo, kaj načrtujejo njihove lokalne oblasti in imajo mehanizme za vplivanje na odločitve
- imajo zaupanje, da se proračun pravilno porazdeli in imajo vsi korist
- aktivno sodelujejo z uradniki, vlagajo svoje prostovoljno delo v organizacije in dodajajo svoje pobude
- občutijo lastnino nad tem, kaj so dosegli in tako to še naprej vzpodbujajo

Takšne lokalne skupnosti, ki to dopuščajo, so veliko bolj uspešne (Chanan, 1999: 3).

Participacija pomeni vključenost posameznikov in skupin. Dolgoročni razvoj lokalne participacije vključuje vse več ljudi. Zato je upravičeno, da se primarno osredotočimo na skupine, vendar ne smemo nikoli pozabiti na odnose med skupinami in posameznikom ter možnostjo posameznika, da se vključuje. Nekateri ljudje raje delujejo samostojno. Kakorkoli že, skupinska aktivnost in mreže teh so tiste, ki gradijo »socialni kapital« in dolgoročno ohranjajo participacijo velikega števila ljudi. (Chanan, 1999: 5)

Slika 1: Lokalna skupnost in lokalno prebivalstvo (Vir: Chanan, 1999: 5)

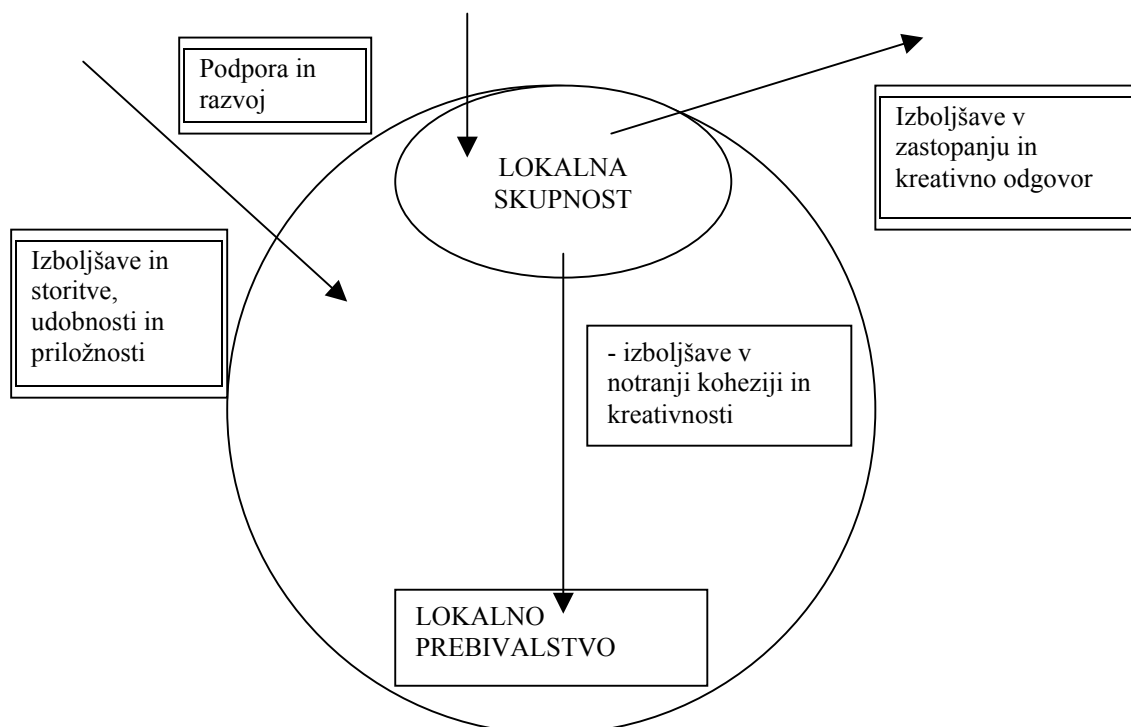

Chanan (1999: 13) pravi, da lokalna participacija v sistemu lokalnega razvoja vključuje:

- prebivalce, ki navdušeno govorijo o novih dosežkih. To se ne zgodi samo po sebi, ampak v primerih, ko obstajajo v skupnosti organizacije, ki se zavedajo trenutnega razvoja in razširjajo informacije med lokalno prebivalstvo.
- prebivalce, ki delujejo v vrhu sistema in zagotavljajo, da so odločitve v skladu z željami lokalnega prebivalstva. Učinkovitost je pogojena z obstojem različnih oblik komunikacije med tistimi, ki so izvoljeni in tistimi, ki volijo (volitve, javni sestanki, mreže prostovoljnih organizacij).
- lokalne oblasti in prostovoljne organizacije, ki zasledujejo skupen cilj, to je oblikovanje učinkovitih sklepov in odločb
- prebivalce, ki razvijajo alternativne oblike ekonomske aktivnosti

Lokalni razvoj v bistvu pomeni razvoj lokalnega prebivalstva in njihovih organizacij, oblikovanje mrež, kakor tudi razvoj fizičnih in ekonomskih pogojev. Razvoj fizičnih in ekonomskih pogojev ni mogoč brez razvoja človeških zmogljivosti. Sistem lokalnega razvoja hkrati izboljšuje storitve prebivalcev in podpira lokalno skupnost. Podkrepljena s to podporo lokalna skupnost proizvaja bolj konstruktivno aktivnost in socialno kohezijo med prebivalstvom in mobilizira kreativno energijo prebivalcev za podporo tega sistema.

Slika 2: Sistem / prebivalstvo / lokalna skupnost (Vir: Chanan, 1999: 14)

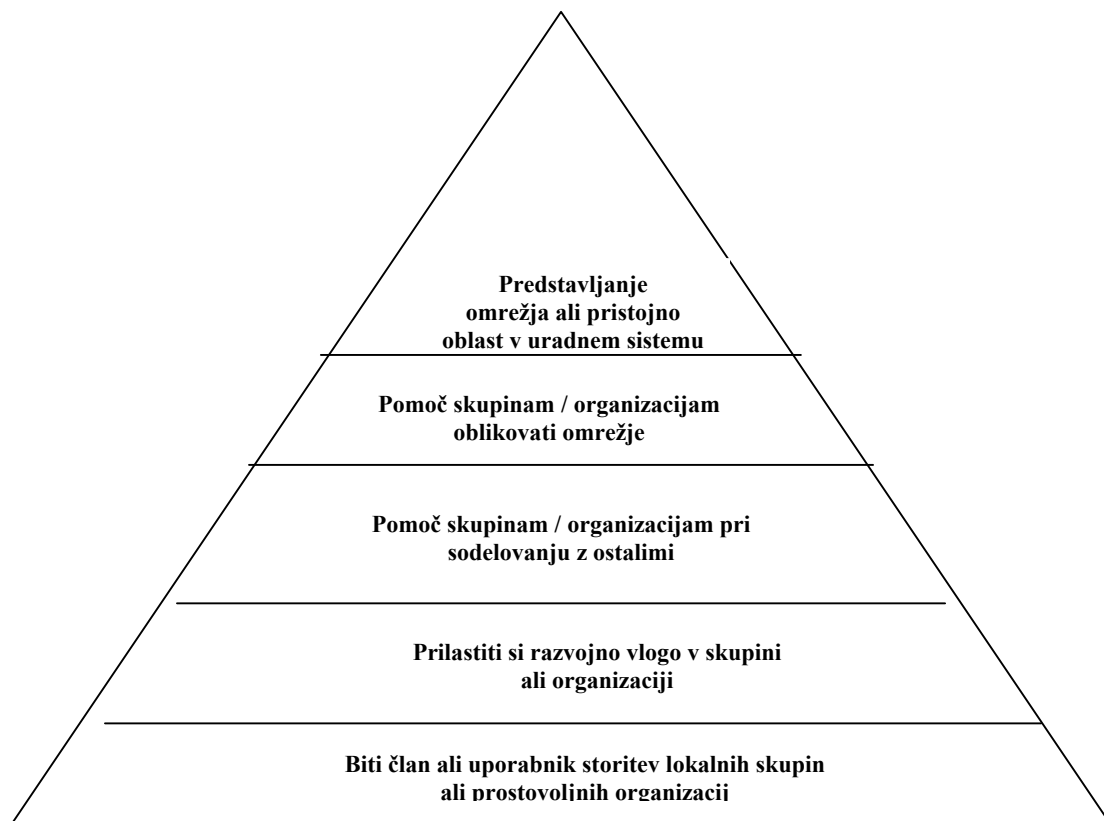
Skupine v lokalni skupnosti oblikujejo sektor, ki je oblikovan pod močnimi ali šibkimi pogoji. Pogoje lokalne skupnosti lahko razdelimo na tri stopnje:

- šibko okolje: ni veliko vidnih skupin; malo komunikacije med skupinami, ki obstajajo; večina prebivalstva ne ve za obstoječe skupine ali za pogoje oblikovanja novih
- zmerno okolje: precej razširjeno število skupin, vendar več kot polovica prebivalstva vanje ni vključenih; še vedno veliko ljudi, ki ni povezanih; ni skupnega glasu v lokalni skupnosti; samo nekaj problemov, ki jih rešujejo
- močno okolje: zelo veliko skupin; vse večje probleme rešuje vsaj nekaj skupin; večina prebivalstva je vključenih v vsaj eno skupino; veliko ljudi s sposobnostjo organiziranja; dober dialog z lokalnimi oblastmi (Chanan, 1999: 16)

Participativna piramida

Participacija se lahko razume tudi kot piramido, v kateri imajo prebivalci vsaj eno potencialno točko za vstop. Višje stopnje, npr. predstavljanje skupnosti v sistemu, se opirajo na nižje stopnje, npr. sodelovanje med organizacijami. Nekateri posamezniki napredujejo proti vrhu piramide, k bolj zapletenim vlogam, večina se jih ustali na kateri drugi stopnji. Cilj je povečati participacijo na vsaki stopnji.

Slika 3: participativna piramida (Vir: Chanan, 1999: 38)

Odgovornost ljudi, ki so na vrhu, vsebuje zavzemanje za razvoj celotne lokalne skupnosti, ne za samo tiste sektorske interese, ki so jih pripeljali na vrh piramide. Ti aktivni posamezniki morajo ohranjati in hkrati povečevati komunikacijo z ostalimi, tako da vse več ljudi postane aktivnih.

Če to piramido preslikam na konkretno situacijo je iz nje razvidno, da največ ljudi participira kot član v društvih. V ta sklop spadajo tudi vsi tisti ljudje, ki koristi tega društva koristijo. Npr. ljudje, ki se udeležijo prireditev, ki jih organizira neko društvo. Naslednja stopnja v piramidi je vodstvo društva, to je nekaj tistih članov, ki društvo vodijo in ga peljejo naprej. Na vrhu piramide je občina, ki društvom zagotavlja finančna sredstva in kakršnokoli drugo pomoč. To pomoč lahko organizirajo oddelki občine oziroma službe, kot nižja stopnja v piramidi. Pod to stopnjo pa so vse druge organizacije, ki kakorkoli pomagajo društvom in društva sama, ki se med seboj povezujejo v zveze.

2.4. Opredelitev pojma civilna družba

Termin je del stare evropske tradicije, prvotno pa je pomenil isto kot država oziroma politična družba. Do sredine 18. stoletja so evropski politični misleci s terminom civilna družba označevali tip političnega združenja, ki svoje člane podreja vplivu svojih zakonov in s tem zagotavlja mirno ureditev in dobro vlado (Keane, 1990: 13). Od druge polovice 18. stoletja civilna družba pomeni relativno avtonomno obliko družbenega življenja. Hegel je bil prvi, ki je opredelil razliko med civilno družbo in politično državo. Kot temeljni problem moderne politike je prepoznal nasprotje med posebnimi interesi civilne družbe ter občimi interesi države.

Thomas Hobbes zagovarja idejo družbene pogodbe, ki predstavlja osnovo za nastanek civilne družbe. Pogodba prepreči boj vseh proti vsem (kakšen nastaja v naravnem stanju zaradi egoistične narave posameznika) in poveže ter združi vse posameznike v družbeni sistem. Družbena pogodba daje državi, kot zaščitniku varnosti, absolutno oblast nad državljani in le – ti nimajo pravice do upora. Hobbes nasprotuje tako subjektivizmu kot relativizmu. To sta pojma, ki izhajata iz naravnega stanja in zato nimata mesta v civilni družbi. Civilna družba namreč v sebi skriva univerzalno podobo in zato v njej ni moč artikulirati individualnih sodb o tem, kaj je dobro in kaj slabo (Tester, 1992: 58-60).

S pojmom civilne družbe so se ukvarjali tudi socialisti in marksisti. Gramsci razume civilno družbo »v smislu politične in kulturne hegemonije ene družbene skupine nad vso družbo, kot etično vsebino države« in pravi, da jo je potrebno razlikovati od »smisla, ki ga dajejo takemu pojmu katoliki, za katere je civilna družba politična družba ali država v nasprotju z družinsko družbo ali cerkvijo (Bibič, 1987: 122).

Pelyznski govori o tem, da gre za pojem, ki je potoval izjemno daleč in doživel številne transformacije. Zgodovinsko gledano je mogoče »civilne družbe« v novoveški politični sestavi in misli spremljati predvsem skozi tri različne formacije: kot nerazločljivo od države, kot ločeno, a povezano z državo in kot ločeno od države in uperjeno proti njej. Civilna družba kot samostojna, od oblasti ločena entiteta, začne funkcionirati predvsem med francosko revolucijo: postane simbol od absolutistične države ločenega samoregulirajočega se političnega telesa (Paine), ki ga predstavlja tretji stan. V heglovski shemi civilna (meščanska) družba dobi podobo zgodovinsko razvitega področja »sistema potreb«, ki vključuje ekonomijo, korporacije, policijo, stanove in je del državnega sistema. Civilna družba je tu ločena od države, a podrejeni in posredujoči del. Z razvojem marksizma in delavskega gibanja pride do kritike tega koncepta: država je refleks razredne družbe! Civilna družba je izkoriščevalska družba in ne družba enakosti, od tod zahteva po revoluciji. Do aktualizacije koncepta ločene civilne družbe pride v Evropi ponovno po drugi svetovni vojni (Jalušič v Fink Hafner, Haček, ur., 2001:175-176).

Novejše diskusije o civilni družbi so bistveno poglobile samo umestitev civilne družbe. Predvsem skušajo sam pojem ostreje razmejiti od drugih kategorij, ne samo od države. Glede elementov civilne družbe ponujajo različne koncepcije. Nova družbena gibanja še vedno ostajajo bistvena prvina, vendar se poleg njih poudarjajo npr. »celotna arena organiziranih skupin (bodisi da so zasnovane na funkcionalnih interesih, državljskih pobudah, na religiji ali na etičnosti)«. Poleg družbenih gibanj pa še »množični mediji, intelektualni tokovi in centri ter umetniški in simbolični načini izražanja, ki so avtonomni nasproti države, toda se postavljajo v odnos do države ali njej govorijo« (Diamond, v Bibič, 1997: 13).

V nadaljevanju povzemam nekaj točk iz knjige Adolfa Bibiča: Civilna družba in politični realizem. V njej pravi, da so jedro civilne družbe asociacije, zlasti prostovoljne. Avtonomne prostore civilne družbe napolnjuje čedalje večje število t.i. »javnih interesnih skupin«, ki delujejo v obrambo javnih interesov (ekologija, mir, človekove pravice itd.). V teh avtonomnih prostorih posamezniki premagujejo

osamelost, sebičnost in izgubljenost z oblikovanjem širših kolektivnih identitet. Civilna družba z vsemi svojimi prvinami, zlasti pa z razvejanim asociacijskim življenjem, pomeni pravo »šolo demokracije«, saj navaja posameznika na sožitje z drugimi, razkriva mu vsebino in smisel širših interesov in skupnih vrednot, usposablja ga za javno delovanje in za kolektivno akcijo, v kateri se uči usklajevati svoje kratkoročne interese z oddaljenimi cilji.

Civilna družba s svojim asociacionizmom popravlja slabost splošne predstavniške demokracije. V modelu političnega predstavnštva, v katerem se državljanstvo omeji več ali manj na periodični volilni akt, pomeni gosta mreža asociacij priložnost, da se državljanstvo izrazi tudi kot združevanje v najrazličnejša združenja, ki bistveno razširjajo možnost za participacijo v družbenem in političnem življenju. Civilna družba je prostor ustvarjanja demokracije tudi zaradi tega, ker oblikuje nove subjekte in jim odpira prostor v javno življenje.

Moderna civilna družba kot civilizirana družba lahko obstoji le v pravni državi, ki temelji na delitvi oblasti, priznavanju temeljnih pravic in svoboščin ter na institucijah za njihovo varstvo. Diskusija o civilni družbi je prispevala ne le k zaostitvi zavesti, da je potrebno oblast omejiti, temveč tudi, da je omejena oblast racionalno utemeljena, saj je njena temeljna naloga, kot so zapisale velike deklaracije v času ameriške in francoske revolucije, da zagotavlja temeljne pravice in svoboščine državljanov in ljudi (Bibič, 1997: 127-131).

2.5. Društvo

Legalno reguliranje interesnih organizacij je eden izmed pomembnih področij delovanja civilne družbe. V Sloveniji je svoboda združevanja, na kateri temeljijo različne oblike organiziranih interesov, regulirana z ustavo Republike Slovenije, zlasti 42. člen ustave, ki temelji na ustreznih mednarodnopravnih aktih, ki obravnavajo človekove pravice in svoboščine. Ta člen pravi, da je zagotovljena pravica do mirnega zbiranja in do javnih zborovanj. Vsakdo ima pravico, da se svobodno združuje z drugimi. Zakonske omejitve teh pravic so dopustne, če to zahteva varnost države ali javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih bolezni. Poklicni pripadniki obrambnih sil in policije ne morejo biti člani političnih strank (Ustava RS, 2001: 22).

Pomembne politične in družbene spremembe so ustvarile širši prostor za delovanje društev kot temeljnih subjektov civilne družbe, a hkrati zahtevajo, da se društva regulirajo v skladu z evropskimi standardi in specifičnimi potrebami. Tako je zakon o društvih izrazil dosežene stopnje asociacijske aktivnosti, ki jo želi pospešiti in jo utemeljiti na načelih, ki bodo ustrezale njihovi avtonomnosti oziroma položaju kot elementu demokratične civilne družbe v pravni državi. Zakon v svojem prvem členu opredeljuje društvo kot »prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo zaradi skupno določenih interesov, opredeljenih v temeljnem aktu in v skladu s tem zakonom. Društvo se ne sme ustanoviti oziroma ne sme opravljati pridobitne dejavnosti kot svoje izključne dejavnosti«. Iz te definicije je razvidno, da vsebuje nekatere bistvene značilnosti civilne družbe, kot so prostovoljnost, avtonomnost, javnost, asociativnost, ki je določena kot pravica, da se društva svobodno povezujejo v zveze. Ustanavljanje društev naj bi pospešili nekateri dejavniki, kot so nizko minimalno število potrebnih predlagateljev za ustanovitev društva (10); široko področje svobode – avtonomija pri določanju skupnih interesov in ciljev delovanja društva; ter avtonomija pri delovanju društva (Bibič, 1997: 29-30).

Društvo lahko torej ustanovi najmanj deset polnoletnih državljanov Republike Slovenije, ki na ustanovnem zboru sprejmejo sklep o ustanovitvi in temeljni akt društva. Temeljni akt društva mora določati: ime in sedež društva; namen in naloge društva; način včlanjevanja in prenehanje članstva; organe društva, njihovo delovno področje in njihova medsebojna razmerja; sestavo organov, način volitev članov organov ter njihovo mandatno dobo oziroma imenovanja in razrešitve; pravice in dolžnosti članov ter organov društva; zastopanje društva; financiranje društva in način opravljanja nadzorstva nad razpolaganjem s finančnimi sredstvi; način prenehanja društva in razpolaganje s premoženjem v takem primeru ter način zagotavljanja javnosti dela društva. Spremembe in dopolnitve temeljnega akta društva sprejme najvišji organ društva. Za uresničevanje svojih skupnih interesov lahko najmanj dve društvi ustanovita zvezo društev. Zveza društev se ustanovi s pogodbo med društvi, ki jo na podlagi odločitev najvišjih organov društev sklenejo njihovi zastopniki. V pogodbi morajo biti urejena vsa temeljna vprašanja delovanja zveze. (Zakon o društvih, UL RS 60/95: 4746).

2. 6. Občina Sevnica

Občina Sevnica je v sedanjem obsegu nastala leta 1955 in 1994. Leži ob rekah Savi in Mirni, na severu in severovzhodu jo objemajo strma pobočja Velikega Kozja (993 m), Lisce (948 m) in Bohorja (1023 m), na jugu pa dolenski griči. Meji z občinami Krško, Škocjan, Trebnje, Litija, Radeče, Laško in Šentjur pri Celju. Z občinama Krško in Brežice tvori regijo Posavje. Območje občine meri 272 km², tu živi v 114 naseljih povezanih v 10 krajevnih skupnosti (Blanca, Boštanj, Loka pri Zidanem Mostu, Krmelj, Primož, Sevnica, Studenec, Šentjanž, Tržišče, Zabukovje) okrog 18.000 prebivalcev. Sprehod skozi zgodovino nam pokaže, da je bilo območje občine poseljeno že v pradavnini (najdbe v okolici Kaplje vasi). Tu so živeli Iliri in Kelti (halštatske najdbe v Boštanju). V začetku našega štetja so ti kraji prešli v posest rimskega imperija (internet 1).

Sevnica je postalo mesto leta 1959. Mesto s približno 5.000 prebivalci je industrijsko, obrtno, trgovsko, kulturno in upravno središče občine z obširnim zaledjem. Prevladuje predvsem tekstilna industrija (Lisca, Jutranjka, Inplet), lesnopredelovalna industrija (Kopitarna, Stilles), kovinskopredelovalna industrija (Inkos, Preiss) in kemična industrija (Tanin).

Občina ima tudi svoj grb, ki se je skozi zgodovino spreminjal. Grb občine Sevnica je na modrem ščitu, naravnobarvna stilizirana lipa na zeleni trati. Na spodnjih lipovih vejah sta navzven obrnjena poljska škranca, ki gledata proti deblu. Na ščitu je trilstna srebrna zidna krona.

Slika 4 : Grb občine Sevnica (internet 2)

V upravnem smislu občina v okviru ustave in zakonov samostojno ureja in opravlja javne zadeve lokalnega pomena, ki zadevajo prebivalce občine in naloge iz državne pristojnosti, ki so po njenem predhodnem soglasju nanjo prenesene z zakonom. Člani občinskega sveta, ki jih je v naši občini 25, župan in podžupan so občinski funkcionarji. Njihov mandat je 4 leta. Župan opravlja svojo funkcijo poklicno, ostali občinski funkcionarji pa nepoklicno. Občina ima tudi druga delovna telesa, razne komisije in odbore, katerih ustanovitev, naloge in sestavo določa zakon, odlok ali poslovnik občinskega sveta. Vse neposredne naloge v okviru pravic in dolžnosti občine izvaja občinska uprava. Glede izvajanja odločitev občinskega sveta je uprava odgovorna občinskemu svetu, glede izvajanja zadev, ki jih nanjo prenese država, pa je odgovorna pristojnemu ministrstvu. Predstojnik občinske uprave je župan Kristijan Janc (SLS), ki predstavlja in zastopa občino, usmerja, daje navodila in nadzira delo uprave. Občinsko upravo neposredno vodi direktor občinske uprave Zvone Košmerl, ki ga imenuje in razrešuje župan in je za svoje delo odgovoren županu. Občina ima dva nepoklicna podžupana; Rudi Bec (LDS) je zadolžen za pomoč županu na področju gospodarstva, Štefan Teraž (SDS) pa za področje družbenih dejavnosti. (internet 2)

Uprava si prizadeva delati v čim boljši povezanosti med prebivalci in predstavniki različnih interesnih skupin v lokalni skupnosti. Morda se zaposleni še vedno premalo zavedajo, da opravljajo javno funkcijo in da morajo ljudem, katerim uresničujejo predpisane pravice in interese, pomagati premagovati ovire v marsikdaj prezapletenih upravnih in družbenih dogajanjih (internet 2).

Občinska uprava občine Sevnica je organizirana kot enoten organ, ki ima notranje organizacijske enote:

- oddelek za družbene dejavnosti, 3 delavci,
- oddelek za finance, 4 delavci,
- oddelek za gospodarske dejavnosti, 2 delavca,
- oddelek za okolje in prostor, 6 delavcev,
- splošna služba, 9 delavcev.

V občinski upravi ima 17 zaposlenih visoko (11 univerzitetno, 6 visoko strokovno), 2 višjo, 4 srednjo in 1 poklicno izobrazbo. Med temi sta trenutno tudi dve pripravnici. (Internet 2)

3. NORMATIVNA PODLAGA ZA DELOVANJE CIVILNE DRUŽBE

Normativna podlaga za delovanje civilne družbe in s tem za dajanje pobud le-te je v zakonu o lokalni samoupravi in v zakonu o društvih ter seveda v ustavi, ki je zakonom nadrejena.

V pripravi je nov zakon o lokalni samoupravi, zato bom ugotovitve črpala iz njega. Ministrstvo za notranje zadeve je Generalnemu sekretariatu vlade Republike Slovenije dne 28. 07. 2003 poslalo obvestilo o uskladitvi in popravku zakona o lokalni samoupravi. V tem dokumentu je poleg samega predloga zakona podalo tudi poročilo o medresorskem usklajevanju, kjer po drugo točko navaja razloge za sprejem novega zakona o lokalni samoupravi. Tu pravi, da »poročilo Rec (2001) 19. Ministrskega odbora Sveta Evrope državam članicam o sodelovanju državljanov pri lokalnem javnem življenju priporoča vladam držav članic, da oblikujejo politiko spodbujanja sodelovanja državljanov pri lokalnem javnem življenju na lokalnem in regionalnem nivoju, da izboljšajo pravne podlage za sodelovanje in omogočijo lokalnim in regionalnim oblastem široko izbiro sredstev za sodelovanje ter da se obvežejo k učinkovitemu pospeševanju sodelovanja državljanov pri lokalnem javnem življenju. Narava odnosov v lokalni skupnosti temelji na tesni povezanosti ljudi v skupnost ter večjem sodelovanju občanov pri izvajanju lokalne oblasti, zlasti je pravica do neposrednega odločanja o najpomembnejših vprašanih neločljiv del lokalne samouprave. V lokalni skupnosti je, zaradi manjšega območja in števila prebivalcev ter njihove povezanosti z neposrednimi življenjsko pomembnimi interesi in potrebami, veliko lažje uporabiti različne institute neposrednega odločanja kot v državi. Poleg tega možnost občanov, da neposredno odločajo, tudi povečuje njihovo zanimanje za sodelovanje v zadevah lokalne samouprave, kar krepi njeno učinkovitost, prispeva pa tudi k večji legitimnosti tako sprejetih odločitev. Posebna vrednost neposrednega odločanja v lokalni samoupravi je ravno v tem, da omogoča polno uveljavitev človekove pravice do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev. Pod pojmom sodelovanja občanov v lokalnem javnem življenju poleg neposrednega (zbori, referendumi, ljudska iniciativa) in posrednega (volitve) sodelovanja občanov

pri odločanju, razumemo tudi oblike in načine posvetovanja organov samoupravnih lokalnih skupnosti z občani, nevladnimi organizacijami in drugimi oblikami tako imenovane civilne družbe. Predpogoj za zagotavljanje sodelovanja občanov v lokalnem javnem življenju sta javnost dela organov lokalne skupnosti in njene uprave ter učinkovit sistem zagotavljanja pravice do informacij javnega značaja v lokalni samoupravi.« (internet 3)

Med institute, s katerimi se zagotavlja večja možnost sodelovanja občanov pri upravljanju lokalnih zadev, sodi tudi možnost razdelitve občine na ožja območja in ustanovitev ožjih skupnosti. Veljavna ureditev pozna ožje dele občin. Namen odločb veljavnega zakona o notranji členitvi občine je omogočiti občini, da (če presodi, da je to smotno) izkoristi potencial ožjih skupnosti in odločanje o lokalnih zadevah ožjega pomena (upravljanje s kulturnimi domovi, rekreacijskimi objekti, skrb za lokalne ceste in poti ter drugo infrastrukturo, skrb za podobo kraja, pospeševanje kulturne dejavnosti, spodbujanje delovanja društev, gasilcev itd.) približa ljudem. Med slovenskimi pravnimi teoretiki je prevladujoče stališče, da je skladno z ustavnimi načeli lokalne samouprave ožji del občine oblika notranje organiziranja občine in da ne gre za samoupravne lokalne skupnosti znotraj občine. Zato je model ožjega dela občine kot ožje lokalne skupnosti s statusom lokalne samouprave in pravno subjektiviteto osebe javnega prava v nasprotju z načelom, da se lokalna samouprava uresničuje v občinah kot temeljnih samoupravnih lokalnih skupnostih. (Internet 3)

Da je participacija prebivalcev v lokalnem javnem življenju zelo pomembna je razvidno iz nadaljevanja besedila poročila, kjer po primerjalno pravnem pregledu ugotavlja, da je »sodelovanje državljanov srce demokracije in da so državljani, ki spoštujejo demokratične vrednote in ki se zavedajo svojih državljanskih dolžnosti ter vključujejo v politično dogajanje, življenjska sila kateregakoli demokratičnega sistema. V ta namen je Svet Evrope leta 2001 sprejel Priporočilo Ministrskega odbora državam članicam o sodelovanju državljanov pri lokalnem javnem življenju. Priporočilo je bilo sprejeto z namenom spodbuditi zastoj participacije pri lokalnem javnem življenju. Ker imajo prebivalci občutek, da niso zastopani na lokalni ravni, se njihov prispevek v javnem življenju na lokalnem nivoju zmanjšuje ter niso pripravljeni potegovati se za predstaviška mesta. Zaradi zmanjšanja finančnih sredstev se lokalne oblasti pritožujejo, da s prevzemom novih pristojnosti in nalog nimajo zagotovila za njihovo izvajanje.« (internet 3)

3. 1. Zakon o lokalni samoupravi

Za dajanje civilno družbenih iniciativ je zlasti pomembno četrto poglavje zakona, ki govori o sodelovanju občanov pri odločanju.

V 58. do vključno 71. členu ureja zakon neposredne oblike sodelovanja občanov pri odločanju. Ureditev je vsebinsko enaka veljavni ureditvi z nekaj spremembami. 62. člen tako namesto dosedanjega svetovalnega referendum, referendum z enako vsebino poimenuje kot posvetovalni referendum. Oznaka je bolj jasna, ker gre dejansko za možnost občinskega sveta, da pred odločanjem o kakšni zadevi iz svoje pristojnosti opravi posvetovanje s prebivalci v obliki referendum. Odločitev sicer občinskega sveta pravno ne zavezuje, vsekakor pa je odločitev moralno in politično zavezujoča. Določba 64. člena bolj natančno kot doslej uveljavlja razlikovanje med fakultativnim in obligatornim razpisom naknadnega referendum, skrajšuje rok, v katerem je mogoče predlagati oziroma dati pobudo za oblikovanje zahteve za razpis referendum s 15 na 7 dni. Skrajšanje je mogoče uveljaviti glede na zahteve zakona o dostopu do informacij javnega značaja, na katerega se navezuje načelo javnosti iz 12. člena zakona, ki zahteva, da se objavijo že predlogi občinskih predpisov. Zato je volivcem sistemsko omogočena obveščенost o delu občinskega sveta. Pomembno novost vsebuje 66. člen, ki določa pristojnost občinske volilne komisije za preizkus pobude in zahteve za razpis referendum ter za določitev obrazcev podpore pobudi. Sprememba pristojnega organa temelji na spremenjenem razmerju med občinskim svetom in županom, ki izhaja iz 3. člena Evropske listine lokalne samouprave, v skladu s katerim je župan izvršilni organ občinskega sveta ter določbi predloga zakona (drugi odstavek 35. člena), ki določa, da je župan po položaju član občinskega sveta, kar pomeni, da ima pravico odločati o sprejemu občinskih predpisov. (Internet 3)

3. 2. Zakon o društvih

Dne 07. 01. 2004 je generalni sekretar vlade Mirko Bandelj Državnemu zboru poslal popravljen obrazložitev predloga novega zakona o društvih. S predlaganim zakonom bomo tudi v Sloveniji vzpostavili takšno pravno ureditev področja društev, ki bo primerljiva s sodobnejšimi evropskimi ureditvami in bo tudi v celoti uveljavljala načela in smernice, ki jih priporoča Svet Evrope za promocijo razvoja in krepitve

nevladnih organizacij v Evropi. Zakon pa bo tudi usklajen s pravnim redom Evropske unije.

Poleg navedenega cilja bo zakon še dosledneje uveljavil ustavno načelo svobodnega združevanja, ki ga je na podlagi ustave mogoče omejevati le, če to zahteva varnost države ali javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih bolezni. Tako kot v večini evropskih zakonodaj, bo zakon prinesel tudi minimalne pravne okvire delovanja neregistriranih združenj, ki imajo značaj društev. Zakon bo odpravil ovire za ustanavljanje društev za nepridobitne pravne osebe in tujce, ki nimajo prebivališča v Republiki Sloveniji, ter določil pravne okvire delovanja tujih društev v Republiki Sloveniji. Odpravil bo določene omejitve pri razpolaganju s premoženjem društva ob njegovem prenehanju. Zagotovil bo izenačene pogoje uveljavljanja statusa društva v javnem interesu, ne glede na področje, na katerem se uveljavlja, odpravil pravne praznine in zmedo na tem področju. Nadaljnji cilj zakona je vzpostavitev mehanizmov, ki bodo zagotavljali, da bo pravno-organizacijska oblika, ki jo vzpostavlja, pridržana le nepridobitnemu povezovanju, to je uresničevanju namenov in izvajanju dejavnosti, katerih cilj ni pridobivanje dobička in delitev med člane. S tem pa se zagotavljajo tudi pogoji, da pri opravljanju pridobitne dejavnosti, ki je društvom sicer dovoljena, le-ta ne predstavljajo nelojalne konkurence drugim subjektom, ki jim je opravljanje pridobitne dejavnosti osnovni namen. Zakon mora tudi preprečevati zavestno oškodovanje upnikov, tako s škodljivimi pravnimi posli kot tudi v primeru prenehanja društva, s prenosom premoženja na drugo društvo, ne da bi bili poprej poplačani upniki. Razmerja v društvu bo zakon jasneje kot do sedaj opredelil kot civilnopravno razmerje. V zakonu bo vzpostavljena pravna podlaga za register društev kot centralne informatizirane zbirke podatkov, prinaša pa tudi poenostavitev registracije, spremembe naslova sedeža društva ter jasnejšo opredelitev samega postopka registracije. Za register društev zakon vzpostavlja načelo zaupanja v registrske podatke, saj vzpostavlja varovanje pravic dobrovernih tretjih oseb, ki so se zanesli na podatke registra. (internet 4)

Predlog zakona v 1. členu opredeljuje društvo kot samostojno in nepridobitno združenje, ki ga skladno z zakonom ustanovijo ustanovitelji zaradi uresničevanja skupnih interesov. Zaradi narave z ustavo zagotovljene pravice do svobodnega združevanja morajo biti društva samostojna pri določanju namenov in ciljev ter načina delovanja. Zato predlog izrecno določa, da je društvo samostojno, če si samo

določi namen, cilje in dejavnost za uresničevanje namena ter način delovanja in če odločitve o upravljanju društva neposredno ali posredno sprejemajo člani društva. Čeprav smejo društva zagotavljati potrebna finančna sredstva za svoje delovanje tudi z opravljanjem pridobitne dejavnosti, pa morajo biti po svoji naravi nepridobitna. Nepridobitnost se izkazuje z dejstvom, da namen ustanovitve in delovanja društva ni ustvarjanje dobička (nepridobiten namen) ter da presežke prihodkov nad odhodki iz vseh dejavnosti in drugih virov trajno namenjajo za uresničevanje svojega nepridobitnega namena in ciljev ter jih ne delijo med člane. Predlog zakona opredeljuje tudi javnost delovanja, ki je prav tako bistvena narava delovanja društev tako v njihovih notranjih razmerjih (obveščanje članov o delovanju organov društva, dejavnosti društva in njegovem finančnem poslovanju) kakor tudi do širše javnosti. Javnost delovanja predlog zakona zagotavlja tudi tako, da so podatki, vpisani v register društev javni, kar omogoča vpogled v register vsakomur, ki to želi (50. člen).

S predlogom zakona so določena tudi druga načela, ki veljajo za ustanavljanje in delovanje društev. Tako 2. člen določa, da je združevanje v društva prostovoljno, kar pomeni, da nikogar ni mogoče prisiliti v združevanje z drugimi, niti ni mogoče predvideti kakršnega koli avtomatičnega združevanja na podlagi določenih lastnosti posameznikov ali pravnih oseb. Delovanje v društvu temelji na enakopravnosti članstva, kar pomeni tako enakopravno neposredno ali posredno odločanje članstva o vseh vprašanih delovanja društva (13. člen), kakor tudi siceršnja enakopravnost pri udejstvovanju v dejavnostih društva. Navedeno načelo je upoštevano tudi pri vstopanju v članstvo društva, saj lahko postane član društva vsak pod pogoji, ki jih društvo določi v svojem temeljnem aktu. (Internet 4)

Po novem zakonu bodo lahko društvo ustanovile najmanj tri poslovno sposobne fizične osebe ali pravne osebe, ustanovljene po določbah tega zakona ali drugih posebnih predpisov, če niso ustanovljene z namenom pridobivanja dobička. (Internet 4)

4. DRUŠTVA V OBČINI SEVNICA

V Občini Sevnica je društvena dejavnost zelo razvita. Na upravni enoti je registrirano 105 društev, od tega dve združenji. Posamezna društva so združena v skupine, ki jih bom predstavila v naslednji tabeli.

Skupina	Število	Skupina	Število
Strokovna in poklicna društva	11	Kulturno posvetna društva	11
Gasilska društva	12	Društva prijateljev mladine	7
Avto-moto društva	3	Športna društva	12
Planinska društva	2	Turistična in hortikultura društva	5
Tehnična društva	2	Streliška društva	7
Ribiška društva	1	Rdeči križ	1
Društva Radioamaterjev	2	Društva za pomoč in samopomoč	2
Kinološka, felinološka društva	2	Društva upokojencev	5
Društva za zbiranje znamk, kovancev, značk in dr. predmetov	1	Lovska društva	8
Šahovska društva	1	Čebelarska društva	2
Društva invalidov	1	Društva veteranov	2
Društva za varstvo okolja	1	Društva častnikov	1
Druga društva	3	Skupaj društev	105

Tabela 1: Društva v Občini Sevnica

V tabeli so prikazane skupine društev in ne posamezna društva, ki delujejo na območju Občine Sevnica. Nekatera dejavnejša bom podrobneje predstavila v nadaljevanju. Kot bomo videli so nekatera izmed njih ustanovila tudi zvezo društev.

Društva pridejo v stik z občino z vloženo prošnjo za finančna sredstva. Največkrat je oblika sodelovanja med občino in društvom ta, da društva zaprosijo za finančna sredstva za svoje delovanje. Finančna sredstva društvom se podelijo na osnovi predloženega programa društev in seveda finančnih zmogljivosti občine in njeni pripravljenosti, da pomaga. Občina Sevnica je za društveno dejavnost v letu 2003 namenila približno 36,7 milijonov tolarjev oziroma 1,5 % njenega proračuna.

V občini delujejo društva z različnih področij. Glede na to je tudi sodelovanje z občino različno. Nekatera društva samo zaprosijo za finančno pomoč, druga pa aktivno sodelujejo pri nekaterih aktivnostih, kot so promocija občine, pomoč pri prireditvah, opozarjanje na nekatere probleme, itd. Društva, ki samo zaprosijo za pomoč so največkrat tista, ki se tičejo specifičnega kroga ljudi. Občina je zainteresirana, da ta društva obstajajo, saj tako pomagajo določenim ljudem. To so društva s področja zdravstva in sociale. Za te je občina namenila 5,8 milijonov tolarjev.

Za društva s področja sociale in zdravstva, turistična ter kmetijska društva bom uporabila interno gradivo občine Sevnica (programi in poročila), za kulturna društva interno gradivo Kulturne zveze Sevnica ter za gasilska društva interno gradivo Gasilske zveze Sevnica.

4. 1. DRUŠTVA S PODROČJA SOCIALE IN ZDRAVSTVA

Vseh društev s področja zdravstva in sociale, ki jih je občina financirala je 18 in nekatere med njimi bom podrobneje predstavila. Omeniti moram tudi, da občina financira tudi nekatere društva, ki nimajo sedeža v Sevnici, so pa vanj vključeni člani z območja občine Sevnica. Gre za društva, ki so regijsko oziroma občinsko povezana.

4. 1. 1. Društvo diabetikov Posavje

To je društvo, ki nima sedeža v Sevnici, temveč v Brežicah. Vanj so vključeni člani iz vseh treh posavskih občin, 136 iz Sevnice, 338 iz Krškega in 326 iz Brežic. Ker članstvo sega tudi v občino Sevnico, so se torej nanjo obrnili s prošnjo, da jim pomagajo pri zagotavljanju finančnih sredstev za uresničitev programa.

Društvo diabetikov Posavje organizira 7-dnevne programe zdravstvene vzgoje za diabetike v Šmarjeških Toplicah in Dolenjskih Toplicah. Obeh programov se je udeležilo 92 članov, od tega 19 iz Sevnice. Svoje pridobljeno znanje nato prenašajo na druge člane. Poleg organizacije obeh programov so izvedli še ekskurzijo v Stično in na grad Bogenšperk, kjer so jih spremljale tudi 3 medicinske sestre iz Splošne bolnišnice Brežice. Redna dejavnost društva je izobraževanje diabetikov na vseh njihovih srečanjih, uvedli pa so tudi učne delavnice.

V društvu se zavedajo, da morajo svoje znanje prenesti na mlajše generacije. Sprejeli so program za tekmovanje učencev osnovnih šol in dijakov srednjih šol iz celotnega Posavja iz znanja o sladkorni bolezni. Na državni ravni je bilo to tekmovanje v Idriji in udeležilo se ga je 19 šol iz Posavja. Na predhodnih izbirnih tekmovanjih je sodelovalo približno 250 učencev iz Brežic, 150 iz Krškega in 80 učencev iz Sevnice.

Društvo sodeluje z Društvom diabetikov Novo mesto. Redno se udeležujejo njihovih občnih zborov in srečanj. Izmenjava izkušenj med sosednjimi društvi vpliva pozitivno na delo obeh društev. Redno se udeležujejo tudi sestankov in srečanj Zveze društev diabetikov Slovenije. Le ta jim pomaga pri sestavljanju programov in pridobivanju finančnih sredstev.

Pravijo, da je sodelovanje društva z občinami, Zavarovalnico Triglav, drugimi donatorji in sponzorji dobro, kar potrjuje tudi dejstvo, da se redno udeležujejo njihovih srečanj in drugih aktivnosti. Le njim se imajo zahvaliti za vso pomoč, poleg lastni udeležbi prispevkov članov in sredstev FIHO, da uspevajo uresničevati svoje programe.

4. 1. 2. Skupine starih ljudi za samopomoč v občini Sevnica

Na občino je prispela tudi prošnja za finančna sredstva skupine starih ljudi za samopomoč v občini. Članstvo v tej skupini ni tako množično, vendar tudi na njih ne smemo pozabiti, saj so del nas in kar je še bolj pomembno, potrebujejo nas. Tega se zaveda tudi občina, zato jim je namenila nekaj sredstev. Omeniti moram, da ta skupina nima pretiranih želja, saj so lansko leto porabili skupaj le 70000 tolarjev za skromne pozornosti.

V sevniški občini delujejo 4 skupine starih ljudi za samopomoč, od tega so tri domske (za ljudi v ustanovi), ena zunanja in skupina, ki je nastala v Krajevni skupnosti Šentjanž.

Smernice socialne gerontologije² in gerontogogike govorijo o delu v malih skupinah, do 9 ljudi, saj so nekateri na invalidskih vozičkih, zato rabijo več prostora, večina jih zelo slabo sliši. Kljub temu jih razmere silijo, da imajo v skupini po več ljudi. Delo v skupinah je tedensko, posamezno srečanje traja uro in pol. Če bi imeli na voljo več prostorov in pa seveda finančnih sredstev, bi lahko svojo dejavnost tudi razširili.

Namen in cilj dela starih ljudi za samopomoč je obogatitev življenja v starosti, sožitje med različnimi ljudmi in generacijami. Slediti skušajo gerontološkemu načelu: dodajati življenje letom, ne leta življenju (da bi ljudje, dokler živijo, živeli čim bolj polnovredno, smiselno življenje).

Še naprej nameravajo nadaljevati z osnovnim delom. Za to rabijo nekaj sredstev in obrnili so se na občino Sevnica, ki jim je tudi pomagala. Njihovi osnovni stroški so predvsem stroški prevoza, strokovna literatura, organizacija srečanj ali izleta, simbolična darila pri nekaterih praznikih.

4. 1. 3. Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih

Društvo, ki nima sedeža v Sevnici, ampak v Celju. Je pa na občino Sevnica prišla pobuda za izvajanje programa »Prva socialna in osebna pomoč slepim in slabovidnim osebam«. Občina se je na to pobudo finančno odzvala in tako prispevala nekaj finančnih sredstev, saj take pobude v celoti podpira in si jih tudi vnaprej želi. Potrebno je omeniti, da se tega programa udeležujejo tudi občani občine Sevnica.

Za uspešno integracijo in čimbolj kvalitetno življenje posamezne slepe oziroma slabovidne osebe je zelo pomembno zgodnje odkrivanje tega »defekta« in njeno vključevanje v proces socialne integracije ter usposabljanje za čimbolj kvalitetno življenje. V ta sklop dejanj spada tudi pomoč pri uveljavljanju socialno varstvenih, zdravstvenih in drugih pravic, vključevanje v rehabilitacijo, šolanje in iskanje primerne zaposlitve. Cilj tega programa je, da društvo z različnimi oblikami neposredne pomoči

---

² Veda, ki z biološkega in sociološkega vidika raziskuje staranje

omogoči slepi oziroma slabovidni osebi čimbolj kvalitetno osebno in socialno življenje.

Ta program se je skozi dolgoletno delovanje organizacije slepih dokazal kot eden osnovnih programov, s katerimi se omogoča slepi oziroma slabovidni osebni spoznavanje realnih možnosti za njeno čimbolj kvalitetno življenje. Še zlasti je pomemben, ker se odziva na specifične potrebe slepih in slabovidnih oseb in tako dopolnjuje delo javnih služb. Do pomoči so upravičene osebe, ki imajo 30 % in manj ostanka vida in po veljavni definiciji sodijo v skupino slepih in slabovidnih oseb.

Glede na to, da je posameznik in njegova življenjska situacija enkratna, je mogoče ta program izvajati v prvem obdobju le individualno. Delo mora biti prilagojeno posamezniku glede na vrsto in stopnjo okvare vida, čas nastanka slepote in slabovidnosti, še zlasti pa na psiho-socialno stanje osebe in njene posebne potrebe. V okviru tega programa so uporabljene metode pogovora, informiranja, svetovanja, pa tudi usmerjanja v druge aдекватne institucije, vse z namenom, da se izkoristijo vse možnosti, ki so na razpolago v okolju, in se sama slepa ali slabovidna oseba in njeno primarno okolje čimbolj aktivirajo.

Poleg medobčinskega društva slepih in slabovidnih, ki ima sedež v Celju, je občina Sevnica financirala tudi medobčinsko društvo slepih in slabovidnih, ki ima sedež v Novem mestu. Občina Sevnica je ena izmed trinajstih občin, ki je prispevala finančna sredstva za to društvo.

Njihov socialno varstveni program obsega:

- prva socialna in osebna pomoč slepim in slabovidnim osebam
- organiziranje tečajev mobilnosti in orientacije
- pomoč starejšim z okvaro vida in kasneje oslepelim in slabovidnim osebam
- opismenjevanje odraslih v Braillovi pisavi in računalniško opismenjevanje
- svetovanje in usposabljanje za uporabo tehničnih pripomočkov
- ohranjanje zdravja, nudenje finančne in materialne pomoči, pomoč pri zaposlovanju
- organiziranje skupine za samopomoč in usposabljanje članov za gospodinjstvo, ročna dela, samourejanja

- usposabljanje in omogočanje uporabe sodobne informacijske tehnologije
- organiziranje in izvedba športno rekreativnih aktivnosti, kulturnih aktivnosti, tečajev, radioamaterske dejavnosti

Za izvedbo socialno varstvenega programa so skupaj potrebovali 5.128.800,00 tolarjev. Občina Sevnica je prispevala 288.200,00 tolarjev.

Društvo je skozi vse leto nudilo brezplačno pomoč iz matematike dijakom z učnimi težavami. Zaključili so dve humanitarni akciji; eno za nakup elektronskega povečala za slabovidni sestri iz Gabrijel in eno za nakup računalnika prilagojenega za slabovidno študentko. Poleg tega so pričeli z novo akcijo zbiranja sredstev za kritje stroškov operacije za enega njihovega člana.

4. 1. 4. Združenje multiple skleroze – dolenska podružnica

Dolenska podružnica je začela delovati leta 1980, ko je štela 12 članov z multiplo sklerozo. Sedaj je včlanjenih 123 invalidnih oseb in nekaj jih je iz občine Sevnica. Podružnica pokriva naslednja regijska področja: Posavje, Belo Krajino in Dolensko ter deluje v naslednjih občinah: Krško, Brežice, Sevnica, Črnomelj, Metlika, Semič, Trebnje, Šentjernej, Škocjan, Žužemberk, Mirna peč, Dolenske Toplice in Novo mesto.

So pobudniki petih programov obnovitvene in kontinuirane rehabilitacije, ki se izvajajo na lokalni ravni, ki jih tudi izvajajo, vendar jih pri tem pestijo finančne težave. Zato so se obrnili na občino Sevnica, da jim pri tem pomaga.

Program usposabljanja za samostojno, neodvisno življenje in delo skuša s preventivno, koordinirano in kontinuirano obnovitveno rehabilitacijo omogočiti relativno normalno življenje. Cilj je, da se ohrani polna ali delna sposobnost zaposlitve in opravljanje vsakdanjih opravil in telesnih funkcij ter da lahko oseba še dolgo od nastanka invalidnosti zadovoljuje svoje fizične, socialne, kulturne in druge potrebe. Posredni cilji pa so, da se seznanjeni člani in svojci s pomembnostjo doseči relativno normalno življenje, izmenjava izkušenj in informacij med člani ter obveščanje javnosti, predvsem v manjših krajih.

Program preprečevanja in odpravljanja psihosocialnih stisk s socialno patronažnimi obiski na domu težje prizadetih invalidov je drugi program tega združenja. Cilj

izvajanja programa je spoznavanje socialno zdravstvenih problemov, predvsem odnosov svojcev do invalida, socialno stanje, zaposlenost, šolanje, stanovanjske razmere. Poleg omenjenih pa obisk poverjenikov osebam z multiplo sklerozo zmanjšuje osamljenost, dviguje samozavest in počutje, zmanjšuje občutek odrinjenosti.

Program pomoči pri zadovoljevanju specifičnih potreb ter strokovne podpore za uspešno delovanje v svojem okolju je tretji program. Cilji so zadovoljevanje specifičnih potreb, ki so drugačne kot pri zdravih ljudeh, izenačevanje možnosti in vključevanje v okolje, razreševanje najtežjih socialnih problemov, dvig samozavesti in zmanjševanje osamljenosti ter zdravljenje in rehabilitacija.

Program pomoči za mlajše obolele pri zadovoljevanju specifičnih potreb ter program podpore mlajšim obolelim za uspešno delovanje in vključevanje v svojem okolju je četrti program. Neposredni cilji so zelo podobni kot pri tretjem programu. Posredni cilji so izmenjava izkušenj, izobraževanje z organizacijo seminarjev, možnosti zdravljenja in rehabilitacije, organizacija športnih in kulturnih prireditev ter vzpodbujanje druženja med mladimi med podružnicami.

Zadnji je *Program pomoči pri zadovoljevanju specifičnih potreb ter strokovne podpore za uspešno delovanje v svojem okolju s športnim udejstvovanjem invalidov z multiplo sklerozo*. Invalidom skušajo omogočiti prilagojen način ukvarjanja s športno dejavnostjo in s tem relativno normalno življenje, da čim dlje ohranijo polno ali delno delovno sposobnost in opravljanje vsakdanjih funkcij. Tako si ohranijo zdravje, posebno v smislu ohranjanja in izboljšanja gibalnih sposobnosti.

4. 1. 5. Društvo gluhih in naglušnih Posavja

Društvo gluhih in naglušnih Posavja je še eno izmed društev, ki nima sedeža v Sevnici, ampak v Krškem. Članstvo iz občine Sevnice predstavlja 27 % vseh članov, zato ga je občina tudi finančno podpira (njen prispevek je 600.000,tolarjev).

Društvo deluje v javnem interesu na področju socialnega varstva. Socialni program društva je namenjen vsem članom, njihovim družinskim članom, otrokom, mladostnikom in vsem, ki potrebujejo strokovno individualno obravnavo in reševanje

osebnih stisk, problemov, medsebojnih odnosov. Pomemben pa je tudi zaradi strokovnega povezovanja z drugimi institucijami, šolami, delovnimi organizacijami.

Realizacija posameznih aktivnosti je v večji meri odvisna od rednih in razpoložljivih sredstev, ki so namenjeni za delo društva. Vendar pa se določene aktivnosti kljub večnemu pomanjkanju in omejevanju sredstev, vseeno odvijajo. Tako se njihovi člani vključujejo v aktivnosti na področju športa, kulture, izobraževanja, družabništva, informatike.

Njihova redna dejavnost je izvajanje štirih programov. Prvi program *Strokovno svetovanje in pomoč pri uveljavljanju pravic in obveznosti gluhih in naglušnih, ki izhajajo iz življenja in dela*, vsebuje temeljne socialno varstvene storitve za osebe z okvaro sluha. Te storitve vsebujejo osebno pomoč, individualno obravnavo primera. To pomeni, da osebam svetujejo, pomagajo pri iskanju realnih rešitev in jo seznanjajo s konkretnimi možnostmi in tudi obveznostmi na osnovi obstoječe zakonodaje. Zaradi specifične komunikacije gluhih in naglušnih je strokovni sodelavec društva »most« med tistimi, ki slišijo, in gluho - naglušno osebo. Strokovni sodelavec v kontaktih s strokovnimi institucijami išče ustrezne rešitve za gluhe in naglušne osebe, s čimer jim bo omogočeno razvijanje in ohranjanje že pridobljenih znanj ter lastna ekonomska neodvisnost.

V okviru socialne preventive strokovna delavka nudi gluhim in naglušnim odraslim svetovanje in pomoč v smislu informiranja, izobraževanja v obliki tematskih predavanj zunanjih sodelavcev, organiziranje, vodenje in usmerjanje skupin za samopomoč. V društvu nudijo tudi redno servisno dejavnost slušnih aparatov, svetovanje o pridobitvi in uporabi slušnega aparata.

Drugi program se imenuje *Pomoč gluhim in naglušnim pri vključevanju v aktivno življenje – pomoč invalidom sluha*. Program vsebuje zagotavljanje tolmačev vsem uporabnikom znakovnega jezika v življenjskih, delovnih in družbenih sredinah. Poleg tega vsebuje tudi:

- strokovno izvajanje sporazumevanja gluhih oseb z znakovnim jezikom
- spremljanje razvoja znakovnega jezika
- organiziranje tečajev za tolmače in oblikovanje mreže tolmačev na področju Posavja
- pomoč pri oblikovanju dobrih pogojev za uspešno delo tolmačev

- osveščanje javnosti o problematiki komunikacije gluhih

Gluhe in naglušne osebe se vsakodnevno srečujejo s težavami, ko poskušajo komunicirati z okoljem. Med seboj so oblikovali način komuniciranja, ki je sestavljen iz kretenj rok ter mimike obraza in telesa. Vendar je ta jezik neznanka za slišno okolje. Da bi pri sporazumevanju z okoljem imeli enakovreden položaj v smislu razumevanja informacij (v življenjskem okolju, delovnem okolju, sodnih in upravnih postopkih, zagotavljanju pravic iz zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, pravic in obveznosti iz delovnega razmerja, s področja sociale, šolstva) gluhi potrebujejo pomoč tolmača v znakovni jezik.

Tretji program se imenuje *Pomoč gluhim in naglušnim pri vključevanju v aktivno življenje – pomoč staršem*. Vsebina programa:

- svetovanje in osveščanje slišnih staršev, ki imajo gluhe in naglušne otroke, pri vzgoji in usposabljanju teh otrok
- svetovanje gluhim staršem slišnih ali gluhih otrok
- strokovno svetovanje in organiziranje srečanj s strokovnjaki s področja vzgoje in izobraževanja
- aktivirati starše v izobraževanje uporabe znakovnega jezika oziroma totalne komunikacije
- zagotavljanje tolmačev in pomoč gluhim staršem pri komuniciranju
- vključevanje otrok in mladostnikov v projekte društva, aktiviranje interesov

Program je namenjen trem skupinam: gluhim in naglušnim, ki imajo gluhe in naglušne otroke; gluhim in naglušnim, ki imajo slišne otroke in slušnim staršem gluhih ali naglušnih otrok.

Četrty program je *Aktivnosti članov za prosti čas za preprečevanje njihove socialne izključenosti*. Prva aktivnost je izobraževanje. Mesečno se v društvu organizirajo predavanja iz različnih področij življenja in dela kot so zdravstveno področje, zakonodaja, socialno varstvene pravice. Vsa predavanja so prilagojena populaciji gluhih in naglušnih. Druga aktivnost je kultura. V okviru tega programa se članom omogoča ogled kulturnih prireditev, kulturnozgodovinskih objektov, likovnih razstav, redno izposojajo knjižnega in ostalega gradiva v knjižnici. Tretja aktivnost je šport in rekreacija. Šport zadovoljuje osnovne človeške potrebe po razvedrilu, sprostitvi, gibanju, ohranjanju in izboljšanju zdravja. Je edinstvena aktivnost, pri kateri se ne kaže ovira pri komuniciranju in tako se gluhe in naglušne osebe enakovredno

vključujejo. V tem programu imajo organizirane različne športne panoge (nogomet, košarka, smučanje, odbojka, plavanje, planinski pohodi). Četrta aktivnost je informiranje. Člani društva pridobivajo informacije v okviru rednih sestankov, individualnih ali skupinskih posvetov, pisnih obvestil, zloženk, uporabe interneta. Zadnja aktivnost je klubska dejavnost in družabništvo, v okviru katere se organizirajo redna tedenska srečanja v društvu, osebna praznovanja, debatni krožki, pikniki. Ta del programa predstavlja zelo pomemben del v procesu socialne integracije gluhih in naglušnih oseb.

4. 1. 6. Ozara – enota Posavje

Društvo Ozara je sicer nacionalno združenje za kakovost življenja, ki deluje v javnem interesu na področju socialnega in zdravstvenega varstva. Vendar bom tu predstavila enoto Posavje, natančneje delo društva s področja občine Sevnica.

Programi, ki jih izvajajo, so namenjeni ljudem z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju po njihovem zdravljenju v psihiatričnih ustanovah in ljudem, ki se znajdejo v duševni stiski ali težavah, pri katerih razreševanju potrebujejo dodatno pomoč ter njihovim svojcem.

V okviru programa Pisarne za informiranje in svetovanje se v program vključujejo uporabniki, ki imajo težave v duševnem zdravju. Trenutno število vključenih uporabnikov s področja občine Sevnica je 21. Od tega jih je vsaj polovica takih, ki potrebujejo intenzivno strokovno pomoč na domu ali kjer se trenutno nahajajo. Nekateri uporabniki so v času vključitve v program prišli do faze, ko njihovo podporo potrebujejo le še občasno. Povprečno je vključenemu uporabniku tedensko na voljo 4 ure individualnega dela, 2 uri skupinskega dela, 2 uri druženja s prostovoljci ter po želji vključevanje v aktivnosti za prosti čas.

Njihovo delo temelji na individualnem pristopu, cilj je opolnomočenje uporabnika ter čimbolj samostojno in kakovostno življenje. Pri strokovnem delu vedno izhajajo iz potreb uporabnika, vsakega posameznika individualno obravnavajo ter mu nudijo podporo na tistih življenjskih področjih, kjer sam izrazi željo. Program je uspešen ravno zato, ker so uporabniki sami tisti, ki se odločajo in izbirajo glede storitev in aktivnosti. Vsak uporabnik ima svoj cilj, za ene je uspeh že, da gredo sami v trgovino.

Uspešno deluje skupina za samopomoč. Individualnih svetovanj in pomoči je več na domu ali kjer uporabnik trenutno potrebuje pomoč (spremljevalna na različne institucije – zdravstvene domove, ambulante, bolnišnice). Uspešno je tudi delo prostovoljke, ki tedensko vodi srečanje skupine starostnikov (težko bolne ali osebe na invalidskih vozičkih) v domu upokojencev Sevnica.

Pri delu na programu se srečujejo z različnimi težavami. Le – te niso toliko vezane na samo strokovno delo, pač pa so vezane na financiranje, sodelovanje z drugimi organizacijami in preobremenjenost strokovnih delavcev. Prav zato se v svojih prošnjah obračajo na občino Sevnica, ki jim zagotavlja nekaj finančne pomoči.

Plan dela za Občino Sevnica v letu 2004 je:

- individualno svetovanje ljudem s težavami v duševnem zdravju in njihovim svojcem
- organiziranje skupine za samopomoč
- izdelava individualnega načrta za uporabnika
- terensko delo
- spremljevalna v zdravstvene institucije, Center za socialno delo, občino, upravno enoto, ...
- komuniciranje s strokovnimi službami v lokalni skupnosti
- posebne aktivnosti (srečanje skupine v domu upokojencev Sevnica, klub prostovoljcev, aktivnosti za prosti čas, individualno delo s svojci)

4. 1. 7. Društvo upokojencev

Društvo upokojencev Sevnica vsako leto pošlje na občino prošnjo za finančno pomoč. Pravijo, da za dejavnost in obstoj društva dobijo vsako leto zelo skromna, vendar dragocena sredstva – dotacijo iz občinskega proračuna. Ker pa je društvo precej številčno (1400 članov), so mnenja, da je dotacija, ki jo dobijo, le preskromna. Dobljena sredstva dodajo k članarini. Vse skupaj naj bi zadostovalo za kritje naslednjih stroškov:

- vzdrževanje društvenih prostorov (najemnina, ogrevanje)
- športno – rekreativne dejavnosti
- novoletne obiske in simbolične obdaritve bolnih in oslabelih članov

- splošne dejavnosti

Celoten njihov program je zelo obširen. Zajema razne športne aktivnosti, izlete, srečanja, letovanja in kulturne dejavnosti. Program je izveden vsako leto v celoti in je finančno pokrit od udeležencev.

Društvo že več let zagotavlja domsko varstvo in raznovrstne druge storitve za starejše občane, ki živijo na svojih domovih.

Neposredno sodeluje preko svojih predstavnikov z Zvezo društev upokojencev Slovenije. Pri reševanju vprašanj si prizadeva za izboljšanje in ohranitev sedaj veljavnega sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter zdravstvenega in stanovanjskega varstva upokojencev.

4. 1. 8. Društvo salezijanski mladinski center Sevnica

Društvo je edini mladinski center v občini Sevnica. So gonilna sila dela z mladino v samem mestu in okolici. Dejstvo je, da je v izvajanje programov in dejavnosti, ki jih organizira društvo, aktivno vključenih vseh 342 članov društva. V njihovih dejavnostih in programih letno sodeluje več kot 1500 občanov (v to niso vključeni tisti, ki se udeležijo le enkratne programe kot so koncerti in novoletno praznovanje).

V okviru društva Salezijanski mladinski center Sevnica si prizadevajo, da bi na področju občine mladim nudili celostno vzgojo. Zato skrbijo za športne dejavnosti, intelektualno in duhovno rast posameznikov in s tem tudi za kulturno raven mladine. Aktivno se vključujejo v najrazličnejše pobude kraja, vključujejo pa se tudi v nacionalne in mednarodne projekte.

Osnovne programske usmeritve društva z glavnimi nameni in cilji delovanja so:

- celostna kulturna, športna in duhovna vzgoja mladih in razvoj pozitivnih značajskih lastnosti kot so resnicoljubnost, ustvarjalnost, vzajemnost, samoiniciativnost, smisel za življenje v skupnosti
- razvijanje ljubezni do domovine, prizadevanje za mir med posamezniki in skupinami
- negovanje kulturne in zgodovinske dediščine slovenskega naroda
- razvijanje in poglobljanje osebne odgovornosti za lepoto in urejenost kraja
- odprtost do različnosti mišljenja in prepričanja

- nuditi svojim članom strokovno izpopolnjevanje na tečajih in predavanjih

Društvo je sofinancirano tudi z strani Urada Republike Slovenije za mladinske centre v višini 400.000 tolarjev. Delež občinskega sofinanciranja znaša 5 % prihodkov društva, ostalo so lastna sredstva, sponzorji in župnija.

4. 1. 9. Društvo invalidov Sevnica

Društvo invalidov Sevnica se vsako leto obrača na občino Sevnica s prošnjo po finančni pomoči. Tudi z njihovo pomočjo jim je v letu 2003 uspelo izpeljati Posebne socialne programe. Izpad planiranih sredstev za izvedbo teh programov je bil krit iz članarine in drugih sredstev društva.

Posebni socialni programi:

Organiziranje srečanj in obiskov za težke in nepokretne invalide ter nudenje neposredne pomoči je program, ki skrbi za težje prizadete ali obolele in starejše invalide. Organizirajo se obiski predstavnikov društva težje prizadetih, obolelih, brezposelnih in osamljenih na domu oziroma v ustanovi, v kateri živijo. Opravljajo se razgovori, spoznavajo se razmere in skuša se posredovati pri razreševanju nekaterih problemov. Namen programa je vzpostavitev socialnih stikov preko druženja ter medsebojno spoznavanje in izboljševanje zdravja obolelih in nepokretnih invalidov.

Prva osebna in socialna pomoč. Program vsebuje pripravo informatorja (glasilo ali zloženka) za svetovanje pri uveljavljanju pravic z dobrim poznavanjem zakonodaje in pravic invalidov. Izvajajo se obiski predstavnikov društva na domu invalidov, ki so zašli v duševno stisko. Namen tega programa je informiranje članov o njihovih pravicah, svetovanje in pomoč pri urejanju pridobivanja pravic ter pomoč pri izpolnjevanju potrebnih obrazcev na vseh področjih njihovega življenja. Preko druženja se vzpostavijo socialni stiki, hkrati pa se daje laična psihološka pomoč invalidom ob nastanku invalidnosti in pomoč v duševni stiski.

Pomoč invalidom po težkih operativnih posegih ali po nastanku invalidnosti zajema:

- pripravo programa in razpis za koriščenja kapacitet Zveze društev invalidov Slovenije ter regresiranje zdravljenja v ostalih zdraviliščih
- sprejemanje prijav in odobritev terminov in popustov

- prevoz težje pokretnih članov do zbirališča ter avtobusni prevoz na lokacijo izvedbe programa
- organizacija fizioterapevtskih vaj v bazenu, za težje prizadete člane in člane, ki jim vodne vaje iz zdravstvenih razlogov ne ustrezajo se organizirajo gibalne vaje »na suhem«

Namen programa je ohranjanje telesne in psihične kondicije za normalnejše pogoje vsakodnevnega vključevanja v delo in življenje. Hkrati se nudi dodatno zdravljenje invalidov in vzpostavlja osebne stike preko druženja.

Ohranjanje psiho – fizičnih sposobnosti invalidov. Pripravi se rekreativne programe, pohod v naravo in razpiše šahovsko tekmovanje. Hkrati se organizira sprejemanje prijav in odobritev popustov ter prevoz težje pokretnih članov do zbirališča. Namen programa je izboljšanje telesne in psihične kondicije in ohranjanje zdravja ter krepitev medsebojne socialne vezi za boljšo vključenost v družbo.

Zagotavljanje posebne pomoči socialno ogroženih invalidov je solidarna oblika pomoči invalidom ob naravnih nesrečah in ob izrednih družinskih dogodkih. Pomoč se nudi socialno ogroženim invalidom, ki so v hudi ekonomski stiski – tudi pri nabavi zdravil in medicinskih pripomočkov.

Nekateri kriteriji za koriščenje teh programov:

- socialni status in izredni pogoji po Pravilniku o postopkih, merilih in pogojih dodeljevanja socialno-zdravstvene pomoči članom društva
- plačilo članarine, trajanje članstva
- socialno ogroženi, brezposelni in osamljeni člani imajo znižano višino prispevka kritja stroškov programa
- vrsta invalidnosti in odstotek telesne okvare

4. 1. 10. Ostala društva

SOŽITJE SEVNICA je društvo za pomoč osebam z motnjo v duševnem razvoju. Društvo se povezuje s starši in skrbniki oseb z motnjami v duševnem razvoju ter jih seznanja z novostmi v zakonodaji. Sodelujejo tudi z Zvezo društev Sožitje Slovenija, z Ministrstvom za delo in socialne zadeve ter varstveno delovnimi centri. Društvo pridobiva prostovoljce, ki so pripravljeni pomagati njihovim družinam. Poleg tega

organizirajo razna tekmovanja, srečanja in druženja. Občina Sevnica jim pomaga z dodelitvijo finančne pomoči.

DRUŠTVO NEKADILCEV SEVNICA je tudi eno izmed društev, ki jih podpira občina Sevnica. Za leto 2004 imajo naslednji plan:

- sodelovanje in aktivnosti v zvezi z 31. januarjem – dan brez cigarete
- sodelovanje na sejmu Narava – zdravje
- sodelovanje v skupinah za opuščanje kajenja
- sodelovanje pri zdravstveno - vzgojnih temah za osnovnošolce

DRUŠTVO SREČANJA (pomoč odvisnikom in njihovim družinam). Ob sofinanciranju njihovega programa s strani občine Sevnica jim je tudi v letu 2003 uspelo doseči zastavljene cilje. Družinam odvisnikov pomenijo srečanja zelo veliko, saj jim dajejo upanje ter pogum za borbo in premagovanje zelo krutih izzivov. Pomagajo jim z znanjem in izkušnjami pridobljenih v težkih situacijah. V letu 2003 so izvedli 42 skupin, v katerih je v povprečju sodelovalo 10 staršev.

DRUŠTVO SONČEK ZA CEREBRALNO PARALIZO je organiziralo in izvajalo naslednje dejavnosti: informiranje ljudi s podobnimi težavami, zagotavljanje materialnih pogojev za delovanje društva, izobraževanje, osveščanje javnosti ter samopomoč. Temeljni cilj društva je zagotavljanje enakih možnosti ljudem z invalidnostmi na vseh področjih življenja. Organizirali so plavanje za njihove člane, terapevtsko in rekreacijsko jahanje na konju, razna družabna srečanja ter druge prireditve.

4. 2. DRUŠTVA S PODROČJA KMETIJSTVA

4. 2. 1. Čebelarsko društvo Sevnica

Čebelarsko društvo Sevnica ima od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano podeljen status društva posebnega pomena na področju kmetijstva in prehrane. To je za društvo priznanje za dobro delo in vzpodbuda za naprej.

Aktivno sodeluje v okviru Sveta posavskih čebelarjev in teles Čebelarske zveze Slovenije (ČZS). Prizadeva si, da se vsi, ki niso člani društva in posedujejo čebelje družine, včlanijo v društvo in ČZS, saj je le to porok dobrega informiranja,

izobraževanja preko mesečnika Slovenski čebelar, strokovnih predavanj in srečanj. Dogodki iz preteklosti jih učijo, da je bilo veliko vzrokov širjenja bolezni in propada čebeljih družin ravno pomanjkljiva obveščenost in znanje čebelarjev samih. Tekoče izvajajo opravila in svetovanje na področju pridobivanja subvencij oziroma neposrednih plačil po čebelji družini in člane o vsem pravočasno obveščajo. Predstavljajo dejavnost čebelarstva v osnovnih šolah in javnosti ob raznih možnih priložnostih kot je ekološko gibanje.

Društvo deluje tudi na promociji čebeljih izdelkov in dejavnosti društva:

- izoblikovati želijo promocijsko zloženko in jo natisniti v vsaj 1000 izvodi
- izkoristiti priložnost za razstavo oziroma čebelarsko izložbo sevniških čebelarjev s sofinanciranjem stroškov postavitve
- poiskati povezave v okviru projektov v našem okolju, kot dodatek k turistični ponudbi
- na povabilo organizatorjev se bodo udeleževali raznih javnih prireditev
- vključevali se bodo v akcijo za pridelavo najboljšega medu in sodelovali na izbornih tekmovanjih

Na področju preventive in zdravstvenega varstva čebel lahko največ naredi vsak sam. Poskrbeti mora za močne in lepo razvite družine z mladimi maticami in novim satjem. Člani tekoče vodijo evidence o posegih v panje, glede veterinarskih posredovanj in izdajo zdravilo ter to evidentirajo kot zahteva zakon.

Na področju preprečevanja čebeljih bolezni in škodljivcev bodo tesno sodelovali z veterinarsko stroko in nabavili odobrene preparate za zatiranje varoje po najugodnejših cenah. Trudijo se, da bi tudi v njihovem društvu vse več čebelarjev poizkušalo varojo obvladovati z alternativnimi načini, kar vse pripomore k boljši kvaliteti medu.

4. 2. 2. Čebelarsko društvo Šentjanž

Poleg čebelarskega društva Sevnica je v občini Sevnica aktivno tudi čebelarsko društvo Šentjanž. Je edinstveno društvo, ki strokovno povezuje in skrbi za razvoj in ohranjanje tovrstne za Slovenski narod tradicionalne dejavnosti čebelarstva na področju krajevnih skupnosti Šentjanž, Tržišče in Krmelj.

Društvo organizira zdravljenje čebeljih družin s poudarkom na alternativnem zdravljenju pod nadzorom veterinarskega inštituta – enota Novo mesto – specialist za čebelje družne. Stroški za zdravila se krijejo iz društvene blagajne, tudi za čebelarje, ki čebelarijo na njihovem območju, pa niso člani njihovega društva. Vsako zimo nabavijo sladkor za krmljenje čebeljih družin.

Druge naloge:

- skrbi za pridobivanje novih članov, predvsem tistih, ki čebelarijo na njihovem območju in niso še organizirani čebelarji
- skrbi za strokovno izpopolnjevanje glede na novosti in tehnološke izboljšave na področju čebelarske opreme doma in v svetu, kajti najpomembnejša gospodarska korist je opraševanje številnih rastlinskih vrst in kako pridelati čim več čebeljih pridelkov
- za promocijske potrebe društva (udeležba na raznih prireditvah na občinski ali državni ravni) so v fazi izdelave stojnice, kjer bi se predstavljali s čebelarskimi izdelki

Tekoče opravljajo obveznosti do društva, Čebelarske zveze Slovenije in Sveta posavskih čebelarjev. Večje aktivnosti sicer težko izvajajo, saj sta edina finančna vira dotacija Upravne enote Sevnica in članarina članov društva.

Zanimivost tega društva je torej ta, da ga financira Upravna enota in ne občina Sevnica.

4. 2. 3. Ekotopaz - društvo ekoloških sadjarjev Šentjanž

Društvo se je javilo na razpis občine Sevnica za sofinanciranje delovanja njihovega društva. Društvo Ekotopaz je bilo ustanovljeno leta 2002 z namenom, da bi povezovalo vse pridelovalce sorte Topaz. Pridelali so tudi že prve izdelke, ki so jih uspešno tržili.

Društvo zastopa interese pridelovalcev sorte Topaz, skrbi za prenos strokovnih informacij članom, organizira strokovna posvetovanja, razstave in ekskurzije, ukvarja se s problematiko ekološkega sadjarstva in sodeluje z znanstvenimi institucijami. Ker je delovanje društva povezano s stroški, je vsaka finančna pomoč dobrodošla.

Aktivnosti v letu 2003:

- januarja so si člani društva ogledali organizirano razstavo jabolk odpornih sort na Kmetijskem inštitutu v Ljubljani
- februarja so organizirali celodnevni seminar o ekološki pridelavi jabolk Topaz. Na seminarju so predavali tuji in domači predavatelji.
- junija so za člane društva organizirali posvet o tekočih delih v nasadu (na Fakulteti za kmetijstvo Maribor)

Društvo tudi aktivno sodeluje pri iskanju novih članov in širjenju ekološke pridelave sadja, pri reševanju problematike pridelave Topaza in iskanju novih ustreznih sort za ekološko pridelavo. Pri pridobivanju znanj sodelujejo s Fakulteto za kmetijstvo v Mariboru, s Sadjarskim centrom pri Kmetijsko gozdarskem zavodu v Mariboru, s Kmetijsko gozdarskim zavodom Novo mesto in inštitutom Slovenije v Ljubljani ter tudi s tujimi strokovnjaki za ekološko pridelavo sadja.

4. 2. 4. Društva vinogradnikov

Na področju občine Sevnica delujejo štiri društva vinogradnikov. To ne preseneča, če vemo, da je v teh deželah zelo priznano vino cviček.

Društvo vinogradnikov Sevnica – Boštanj si je za leto 2004 zadalo naslednje aktivnosti: zbor članov, strokovna predavanja, društveno ocenjevanje vin, družabne prireditve, strokovni izlet, pohod po vinskih goricah, ogled mednarodnega kmetijsko živilskega sejma v Gornji Radgoni ter sodelovanje z drugimi vinogradniškimi društvi.

Iz zgornjega je razvidno, da je društvo zelo aktivno, za kar potrebuje tudi denarna sredstva. Večino porabljenih izdatkov so v preteklosti pokrivali z dotacijami občine Sevnica, s pomočjo donatorjev in prispevki članov društva. Da bi bilo sodelovanje z občino tako dobro, si želijo še vnaprej.

Glavne aktivnosti društva so usmerjene v strokovno usposabljanje glede pridelave in predelave grozdja, kletarjenju, dvigu kvalitete pridelanih vin, širjenju kulture uživanja vina in družabnim srečanjem. Upravni odbor društva organizira strokovna izobraževanja, tečaje in predavanja, strokovne izlete in ogled razstav, vinskih kleti in vzornih vinogradnikov, vsako leto organizirajo društveno ocenjevanje vin in sodelujejo pri ocenjevanju vin v organizaciji Zveze društev vinogradnikov Dolenjske na *Tednu cvička*. Večina njihovih članov ima opravljen "Tečaj kletarjenja in stekleničenja vin", prvi pa so v Sloveniji, v organizaciji Biotehnične fakultete in

Kmetijskega inštituta Slovenije, pripravili "Tečaj o senzorični analizi vin". Za uspešno delo je v letu 1995 društvo vinogradnikov Sevnica-Boštanj prejelo najvišje občinsko priznanje *Grb občine Sevnica*, pred leti (1997) pa so ponosno razvili svoj prapor.

Ostala tri društva; društvo vinogradnikov Šentjanž, društvo vinogradnikov Studenec in društvo vinogradnikov Malkovec imajo zelo podobne programe kot društvo Sevnica – Boštanj. Vsa društva organizirajo ocenjevanje vin, strokovna predavanja in ekskurzije ter izobraževanje svojih članov. Dobro sodelujejo z občino Sevnica, saj jim le-ta krije del stroškov. Poleg tega društva sodelujejo tudi z ostalimi društvi. Tak je primer sodelovanja z društvom Kmetič Sevnica, ki jim pripravijo dobrote na letnih občnih zborih in popestrijo njihov program. Aktivnosti društev s strokovno in družabno vsebino tako potekajo koordinirano s številnimi njihovimi člani in ostalimi društvi, tako vinogradniškimi kot aktivni žena, ljudskimi pevci, kulturnimi društvi.

4. 2. 5. Posavsko konjerejsko društvo

Posavsko konjerejsko društvo deluje v Posavju in pokriva občine Krško, Brežice in Sevnica ter združuje rejce hladnokrvnih konj in Halfingerjev. Društvo zastopa interese rejcev pri doseganju njihovih rejskih ciljev. Ustanovljeno je bilo februarja 1992 in šteje 189 članov iz vseh treh posavskih občin, od tega je 40 članov iz občine Sevnica.

Društvo je leta 1993 organiziralo prvo regijsko razstavo hladnokrvnih konj in nato leta 1996 še državno razstavo z namenom ugotavljanja kvalitete plemenskih žrebcev, kobil in naraščaja. Društvo sodeluje z republiško selekcijsko službo v konjereji in z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Poleg tega sodelujejo tudi z ostalimi konjerejskimi društvi v Sloveniji in izven nje.

Rejci konj v občini Sevnica so povezani kot sekcija v okviru Posavskega konjerejskega društva. Aktivnosti sekcije potekajo v glavnem na področju občine Sevnica, udeležujejo pa se tudi aktivnosti v okviru celotnega društva. Člani društva si prizadevajo navdušiti čim več ljudi za rejo konj, pridobiti čim več novih članov, saj konjereja prispeva k večji pestrosti turistične ponudbe in ohranjanju kulturne krajine.

4. 3. TURISTIČNA DRUŠTVA

Turizem v občini Sevnica še ni v polnem razmahu, kar priča tudi dejstvo, da imamo samo tri turistična društva, od katerih je eno že prenehalo delovati. Nova vzpodbuda je ustanovljena Turistično informacijska pisarna, ki je začela delovati leta 2003.

Turistično društvo Sevnica, ki je prenehalo delovati 2002, je za svoje naloge imelo: sodelovanje na sejmu Alpe – Adria Ljubljana, organizirati otroško pustno rajanje, izvajati aktivnosti pomladnega čiščenja okolja, vzpodbujati turistični podmladek na osnovnih šolah in organizirati tekmovanje osnovnih šol občine Sevnica v izdelavi turističnega prospekta njihovega šolskega okolja.

Za izvedbo vseh aktivnosti je društvo poiskalo finančno pomoč na občini Sevnica.

Turistično društvo Loka je bilo ustanovljeno leta 1997 in je še vedno aktivno. Na občino Sevnica se vsako leto obračajo s prošnjo za sofinanciranje njihovega programa. Društvo je pobudnik številnih prireditev in akcij, ki jih izvaja. Med drugimi so bili pobudniki za gozdno učno pot Loka – Radež, ki prav pride predvsem osnovnošolski mladini. Za to so zbrali vso dokumentacijo in jo posredovali pristojnim občinskim službam.

Pripravili so predloga za restavriranje in obnovo fresk v njihovi cerkvi ter izdelali načrt za obnovo kapele. Za lepši videz kraja so očistili trase planinskih poti ter obnovili stare lesene smerokaze.

Pomembna naloga društva je organiziranje nekaterih prireditev. Tako vsako leto organizirajo »Loško noč« in pripravijo vso potrebno dokumentacijo za takšno prireditev. V sodelovanju z lovsko družino so izpeljali pohod po poteh in stezah Krajevne skupnosti Loka. V okviru posavske turistične ponudbe je bilo loško območje vključeno v sodelovanje na celjskem obrtnem sejmu. Uspešno so se predstavili aktivni žena, v zgibanki pa je bila kratka predstavitev tega kraja.

Med stalne naloge društva poleg prej naštetih spadajo še:

- osveščanje prebivalstva za pozitiven odnos do turizma
- varovanje kulturne in naravne dediščine
- vzpodbujanje za lepo in hortikulturno ureditev naselij

- vključevanje mladih v delovanje društva
- vzpodbujanje podjetnikov za skupno sodelovanje pri razvoju turistične dejavnosti v krajevni skupnosti
- sodelovanje s sorodnimi društvi v občini in regiji

Turistično društvo Šentjanž je drugo delujoče društvo v občini Sevnica. Njihove najpomembnejše naloge so zelo podobne tistim iz društva Loka. Med drugim organizirajo tudi likovne kolonije.

4. 4. ZVEZA KULTURNIH DRUŠTEV SEVNICA

Občina Sevnica zagotavlja pogoje za uspešno delovanje kulture v občini. Ker je nosilec v prostoru veliko, je potrebno vzpostaviti operativen način povezovanja, organiziranja in koordiniranja teh dejavnosti. Dogovorili so se za način sodelovanja z Območno izpostavo Javnega sklada kulturnih dejavnosti, z Zvezo kulturnih društev Sevnica, pripravili pravilnik za financiranje kulturnih društev in se dogovorili o pogojih upravljanja gradu in kulturne dvorane. Organizacijska rešitev bo dolgoročno omogočila izvajanje ciljev lokalnega kulturnega programa v občini. (Internet 5)

Občina je v ta namen 19. 12. 2003 na 9. redni seji sprejela pravilnik o postopku in merilih za vrednotenje kulturnih programov in projektov, ki se sofinancirajo iz proračuna občine, na podlagi katerega bo leta 2004 prvič izveden razpis za kulturna društva za pridobivanje sredstev.

Zveza kulturnih društev Sevnica (ZKD) v sodelovanju z Javnim skladom za kulturne dejavnosti – Območno izpostavo Sevnica (JSKD-OI), združuje izvajanje kulturne dejavnosti v občini Sevnica.

V letu 2003 je v občini Sevnica potekalo organizirano izvajanje programov kulturne dejavnosti na naslednji način:

- delovanje kulturnih društev in skupin
- prireditvena dejavnost
- tekoče vzdrževanje gradu in Kulturne dvorane Sevnica

Zaradi izvajanja nalog iz pogodbe z občino Sevnica sta bila pri ZKD Sevnica zaposlena vodič in hišnik na gradu, ki sta opravljala vzdrževalna, hišna in druga dela na gradu, kot tudi pomoč pri organizaciji prireditev. ZKD je preko javnih del zaposlovala čistilko za čiščenja prostorov na gradu in v kulturni dvorani.

Za financiranje izvedbe programov kulturne dejavnosti je ZKD Sevnica prejela proračunska sredstva občine Sevnica. Sredstva so se nakazovala za :

- delovanje kulturnih društev in skupin
- prireditvene dejavnosti
- delovanje ZKD
- upravljanje gradu in kulturne dejavnosti do 1. 5. 2003, po tem datumu se je financiranje za tekoče vzdrževanje izvajalo neposredno iz proračuna občine, pokrivanje stroškov dela zaposlenih na gradu pa se je izvajalo še naprej preko ZKD

➤ **delovanje kulturnih društev in skupin**

Financiranje je potekalo preko ZKD do 1. 4. 2003. Po odločitvi občine so se od tega datuma dalje kulturna društva in skupine financirale neposredno iz občinskega proračuna. Temeljne osnove za izvedbo financiranja so bile: sklep izvršnega odbora ZKD o načinu financiranja, s katerim je soglašal tudi odbor za kulturo, financiranje predloženih programov kulturnih društev in skupin v obliki dotacij za redno dejavnost, izvedb programskih aktivnosti ter sofinanciranje organiziranih prireditev.

➤ **Prireditve**

V proračunskih sredstvih, namenjenih za kulturo, so bila odobrena tudi sredstva za kulturne prireditve. Na osnovi sklepa Izvršnega odbora ZKD in v soglasju odbora za kulturo, se je višina odobrenih sredstev porazdelila na posamezne projekte kot so: gledališče predstave, Sevniško grajsko poletje, osrednje proslave in prireditve, galerijska dejavnosti in reklamiranje. Potrebno je poudariti, da se je financiranje obveznega programa JSKD-OI Sevnica izvajalo iz sredstev za prireditve, kar je dejansko pomenilo krčenje sredstev za skoraj 40 % odobrene višine za financiranje prireditev. Tako je bilo potrebno pridobiti dodatna sponzorska sredstva.

V občini Sevnici deluje 27 kulturnih društev in skupin. V pestri raznolikosti izstopata prav gotovo glasbena in gledališka dejavnost.

➤ **Glasbena dejavnost**

Na področju instrumentalne glasbe delujejo tri skupine: Godba Sevnica, Big-band Sevnica in godba Blanški vinogradniki. V lanskem letu so uspešno nastopali na več prireditvah, koncertih in proslavah, ki so bile zelo obiskane. S prihodom novega dirigenta v Godbi Sevnica in s strokovno obetavnimi dirigenti v skupini Big-band lahko pričakujemo tudi krepitev kvalitete v prihodnje. Vzpodbudna je tudi ustanovitev skupine mladih mažuretk v društvu Trg Sevnica.

V vokalni glasbi sta v lanskem letu uspešno pomladila svoje vrste z mladimi, tudi glasbeno izobraženimi, najkvalitetnejša vokalna sestava oktet Jurij Dalmatin in Mešani pevski zbor Primož Trubar.

Na zvezi pogrešajo več zborovskega petja, ki ima v sevniški občini dolgoletno tradicijo, pa žal v zadnjih letih vidno usiha. Njihova skupna prednostna naloga v prihodnje je vzpodbujanje delovanja mladinskih zborov na osnovnih šolah, še posebno v največji – sevniški ter ustanovitev novega mladega sevniškega zbora.

V občini Sevnica deluje sedem skupin ljudskih pevcev in pevk, kar pripomore k širjenju ljudskega petja in izročila. Tako so skupine nastopale na dobro obiskanih različnih nastopih in srečanjih v letu 2003. Aktivno je tudi delovanje folklorne skupne pri Društvu upokojencev Razbor, ki popestri marsikatero prireditev v kraju in izven.

➤ **Gledališka dejavnost**

Prizadevni amaterski sodelavci v kulturnih društvih na Studencu, v Šentjanžu in na Blanci so pripravili gledališka dela in jih pred polnimi dvoranami obiskovalcev uspešno uprizorili. Priprave na novo gledališko predstavo pa pospešeno potekajo tudi v Zabukovju.

Veseli podatek, da se kulturna dejavnost, predvsem gledališka, lutkovna in pevška krepi po vseh osnovnih šolah, za katere so na zvezi organizirali območna srečanja. Velik poudarek so dali strokovnemu usposabljanju mentorjev na vseh področjih kulturne dejavnosti. Potrebno je pohvaliti vztrajne, prizadevne organizatorje odmevnih in lepo obiskanih kulturnih prireditev, katere so postale nepogrešljiv člen druženja v različnih krajih sevniške občine.

➤ **Likovna dejavnost**

V sevniški občini deluje nekaj zelo uveljavljenih likovnikov, saj njihova kvalitetna dela segajo tudi v širši slovenski in mednarodni prostor. Vzpodbudno je tudi dejstvo, da je kar nekaj mladih likovnikov, ki se uspešno uveljavljajo s svojimi razstavami in bi združeni, morda v novo ustanovljenem društvu likovnikov v Sevnici, še bolj obogatili svoje delovanje in ustvarjanje.

➤ **Gledališke predstave**

V letu 2003 je bilo izvedenih sedem odraslih in otroških predstav, ki so bile izjemno dobro obiskane. Pri gledaliških predstavah za odrasle še posebej ugotavljajo takojšnjo razprodajo vstopnic, kar pomeni velik interes po to vrstnih prireditvah in obvezo organizatorja po skrbni izbiri kvalitetnega programa v prihodnje. Ravno zaradi tega razmišljajo, da bi uvedli abonmajsko obliko ponudbe, z možnostjo organiziranja kvalitetne – popularne predstave v dveh časovnih terminih.

Iz prej napisanega je razvidno, da je bila v občini Sevnica kulturna ponudba v letu 2003 dokaj raznolika, pestra in tudi kvalitetna. Vzpodbudno je dejstvo, da je bil odziv občinstva na prireditvah povprečno zelo dober, oziroma celo presenetljivo odličen (gledališke predstave), kar v bodoče obvezuje organizatorje k skrbni in pretehtani izbiri programa.

Na zvezi pravijo, da je bilo sodelovanje z občino korektno, pri tem je še posebej treba poudariti njeno podporo pri organiziranju projektov in prireditvah, ne samo finančno tudi moralno.

4. 5. GASILSKA ZVEZA SEVNICA

Gasilska zveza je zveza gasilskih organizacij (prostovoljna gasilska društva, industrijska gasilska društva in ostale gasilske enote) in deluje kot humanitarna organizacija pri uresničevanju skupnih interesov na področju gasilske in reševalne dejavnosti. Preko gasilskih organizacij opravlja naloge zaščite in reševanja ljudi ter premoženja ob naravnih in drugih nesrečah.

Gasilska zveza Sevnica je leta 1995 sprejela statut na podlagi 9. člena Zakona o društvih (Ur. List RS 60/95), 32. člena Zakona o gasilstvu (Ur. List RS 71/93) ter 8. člena Statuta Gasilske zveze Slovenije.

Namen zveze je opravljanje strokovno tehnične naloge na področju organizacije in operative³ ter požarne varnosti, finančno administrativne in druge naloge za potrebe gasilske zveze Slovenije, lokalnih skupnosti, prostovoljnih gasilskih društev in poklicnega jedra. Naloge zveze lahko razdelimo na tri področja in sicer: organizacijsko področje, operativne naloge in preventivno področje.

Organizacijsko področje:

- spremljanje in izvajanje zakonodaje, vezane na gasilstvo
- evidenca članstva, posebej operativnih enot, premoženja in vodstva
- organizacija in pomoč pri finančnem poslovanju z vidika enotnega vodenja
- obravnava predlogov za odlikovanja
- izvajanje pravil gasilske službe, napredovanja, skrb za enotno uniformiranost
- ohranjanje gasilske zgodovine
- sodelovanje z gasilskimi zvezami v regiji in Gasilsko zvezo Slovenije
- mednarodno sodelovanje in sodelovanje z občinami, sodelovanje s šolami
- sodelovanje z regijsko upravo za zaščito in reševanje
- skrb za delovanje gasilske mladine
- reševanje prostorskih in drugih problemov gasilskih organizacij

Operativne naloge:

- izvajanje pravil o gasilski službi
- pregled nad izvajanjem kategorizacije gasilskih društev
- skrb za enotni sistem razvoja gasilskih enot, njihov tehnični in kadroviski razvoj
- priprava osnutkov načrtov in strokovnih mnenj s področja gasilstva in požarnega varstva za potrebe gasilstva in lokalne skupnosti
- skrb za enotni sistem zvez, obveščanja in alarmiranja
- organizacija medobčinskih taktičnih vaj v bivalnem, delovnem in naravnem okolju
- sodelovanje z občinskimi poveljstvi, poveljstvi v regiji in poveljstvom Gasilske zveze Slovenije

---

³ dejavnost, zlasti gospodarska, ki se ukvarja s praktičnimi, neposrednimi deli

Preventivno področje:

Na področju požarne preventive zveza sodeluje z javnimi občili. Izdelan je poseben program za izobraževanje prebivalstva. Izvajana so predavanja v šolah za učence osnovnih šol, organizirani so požarno preventivni pregledi po naseljih. Zveza pospešuje širitev gasilskega glasila in preko tega seznanja članstvo o ukrepih na področju požarnega varstva.

Delovanje zveze v preteklem letu

Zveza vsako leto dodeli dotacije petnajstim prostovoljnimi društvom. Pri določanju višine se upošteva kategorizacija gasilskih enot, namenjene pa so za tekoče vzdrževanje gasilskih prostorov, pokrivanje stroškov poslovanja in stroškov goriva. Izplačane so proti koncu leta, na osnovi preliva sredstev iz proračuna.

Na zvezi skrbijo tudi za strokovno vzgojo. V skladu s programom je bilo na nivoju GZ Sevnica organizirano več posvetov na temo strokovna vzgoja in priprava na različna tekmovanja, ki so jih organizirala posamezna društva ali zveza. Posamezne seje, tečaje, preverjanja znanja, posvetovanja in gasilskih vaj se udeležujejo predstavniki iz vseh društev.

Operativne enote prostovoljnih gasilskih društev opravljajo tudi najrazličnejše intervencije. Največ je tehničnih in drugih reševanj ter požarov v naravnem okolju, ki nastane predvsem zaradi malomarnosti in neustreznega spomladanskega požiganja. Nekaj je tudi požarov na prometnih sredstvih oziroma vozilih v cestnem prometu.

Iz navedenega je razvidno, da je v gasilskih društvih in v okviru realiziranega programa zveze opravljeno veliko nalog na področju strokovnega usposabljanja članov gasilskih enot in drugih aktivnosti v smislu požarnega varstva. Uspešno izvedene naloge potrjujejo aktivnost članov društev, ki je podprta predvsem z izjemnimi posamezniki in prostovoljnim delom ter prostovoljnimi prispevki občanov. Ugotavljajo, da v gasilsko organizacijo vsako leto vstopajo novi mladi člani, ki so se pripravljani strokovno usposabljati in krepiti vrste v sistemu zaščite in reševanja. V preteklem obdobju je bilo v usposabljanje, vzdrževanje in obnovo gasilske tehnike vloženo veliko naporov ter prizadevanj posameznikov, vodstev društev, zveze in drugih organizacij kot tudi lokalne skupnosti.

5. ANALIZA ANKETE

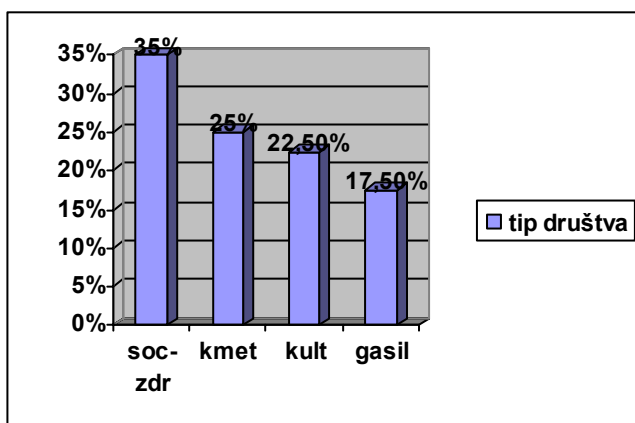
V anketi je sodelovalo 40 društev, skupin ali združenj, kar predstavlja 38 % vseh društev v občini Sevnica. Odziv društev je bil zadovoljiv, čeprav sem pričakovala, da jih bo na anketo odgovorilo še več.

Anketa je bila sestavljena iz dveh delov. Prvi del zajema vprašanja zaprtega tipa, ki se nanašajo na tip društva, število članov v društvu, način financiranja in delež sofinanciranja občine. Rezultate predstavljam v nadaljevanju.

Prvi del

TIP DRUŠTVA

Pri tipu društva me je zanimalo, ali gre za društvo s področja sociale in zdravstva, s področja kmetijstva, kulturno društvo ali gasilsko društvo.

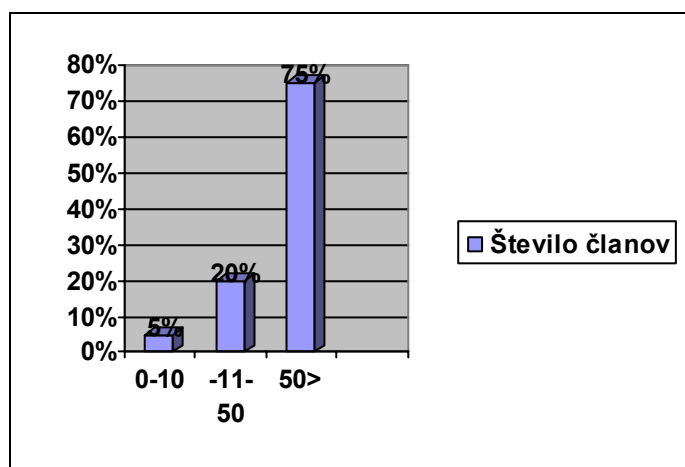
Največ društev je bilo s področja sociale in zdravstva (35 % ali 14 društev). Nato so sledila kmetijska (10 društev), kulturna (9 društev) in gasilska (7) društva.

Vsak tip društva včlanjuje določen krog ljudi. Vendar sem pri razgovorih ugotovila, da so nekateri ljudje člani več društev. Od tipa društev je tudi odvisno, katero populacijo zajema. Člani društev upokojencev so starejši ljudje, pri kulturnih in kmetijskih društvih prevladuje srednja populacija. Gasilska društva so tip društva, ki zajema najširši krog ljudi. Pri teh društvih so aktivni že mlajši člani (pionirji), srednja populacija, kakor tudi starejši (veterani). Res je, da je večina aktivnosti omejena na priprave na različna tekmovanja; operativa pa deluje skozi vso leto.

Nekatera društva s področja sociale in zdravstva so omejena na člane, ki imajo določeno hibo. To so razna invalidska društva, kot je društvo slepih in slabovidnih ali združenje za multiple sklerozo.

ŠTEVILO ČLANOV V DRUŠTVU

Pri številu članov v društvu me je zanimalo, ali šteje društvo manj kot deset članov, med 11 in 50 ali več kot 50 članov. Število članov lahko tudi pove, koliko članarine se pobere v nekem društvu. Običajno društva pobirajo članarino od 1000 do 2000 tolarjev. Ta sredstva nato pripomorejo k normalnemu delovanju društva.

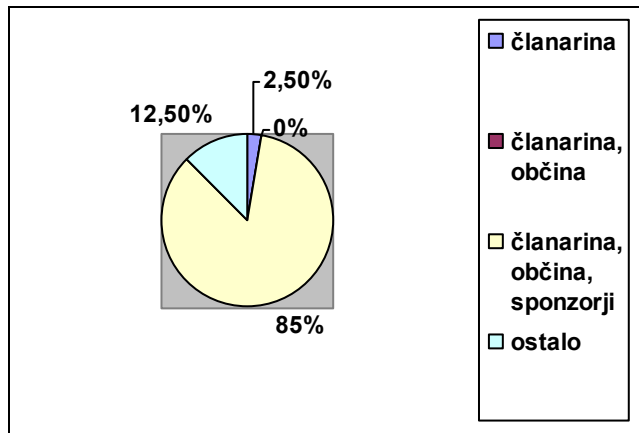

Večina društev je takšnih, ki imajo nad 50 članov. Tisti, ki imajo zelo malo članov (5 % društev), dobijo večino sredstev za delovanje od občine, saj nimajo lastnih sredstev. Tudi program teh društev je zelo skromen, nimajo široke lastne dejavnosti in ne pobirajo članarine. Delujejo občasno in ne redno preko celega leta. To so npr. skupine za samopomoč, torej društva s področja sociale in zdravstva. Največ društev je torej takšnih, ki imajo nad 50 članov. Od tega niso vsi člani aktivni, ampak sodelujejo le občasno. To, da niso aktivni, pomeni tudi to, da ne plačujejo članarine in s tem je dohodek društva bistveno manjši, kot bi bil, če bi vsi člani plačevali članarino. Občasno sodelovanje se nanaša na pomoč pri prireditvah, večjih obletnicah društev in srečanjih enkrat letno.

NAČIN FINANCIRANJA DRUŠTVA

Društva se lahko financirajo na različne načine. Pričakovala sem, da se večina društev financira iz članarine in s pomočjo občine. Vendar sem ugotovila, da temu ni

tako, da društva za svoje delovanje potrebujejo še dodatna sredstva. Društva so se v anketi odločala med naslednjimi ponujenimi odgovori: samo s članarino, članarino in občino, članarino ter občino ter sponzorji ali ostalo.

Večina društev se financira s članarinami, sredstvi občine, občasno pa zaprosijo za finančno pomoč tudi podjetja kot sponzorje ali druge donatorje. Sponzorji in donatorji se vključujejo v večje projekte, kot so obletnice in izdaja brošure ali priprava večjih prireditev.

Društva, ki bi se financirala samo s članarinami so redka. Običajno ta društva nimajo obsežnih programov, njihovo delovanje je omejeno na nekaj srečanj letno.

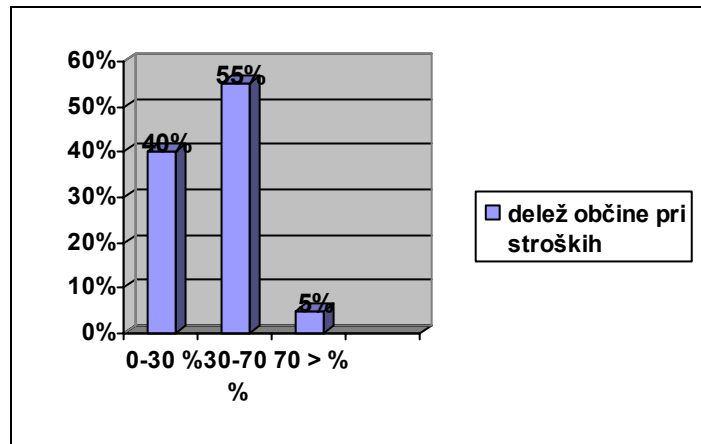
Obstajajo tudi društva, ki jim lastna sredstva in sredstva občine ter sponzorjev in donatorjev ne zadostujejo. To so predvsem društva ali združenja s področja sociale in zdravstva. Ta pridobivajo sredstva tudi od raznih ministrstev ali drugih skladov, kot so npr. sredstva Fiha. Taka društva so bolj organizirana, svoje izpostave imajo v več krajih, tako da je iz občine Sevnica le del njihovih članov.

DELEŽ OBČINE PRI KRITJU STROŠKOV

Pri deležu občine za kritje stroškov delovanja društev so bili ponujeni naslednji odgovori: 0 do 30 odstotkov, 30 do 70 odstotkov in več kot 70 odstotkov.

Iz prejšnjih podatkov sem ugotovila, da je struktura financiranja društev sestavljena iz več virov. Če je delež občine v tej strukturi zelo visok, lahko sklepam, da ima občina

posluh za društveno dejavnost ter je zainteresirana, da taka društva v občini obstajajo.

Kot sem že ugotovila, je občina Sevnica eden izmed sofinancerjev delovanja društev. Delež občine pri kritju stroškov se od društva do društva razlikuje. Kar 55-tim odstotkom društev občina krije 30 do 70 odstotkov vseh stroškov za njihovo delovanje. Res je, da so nekatera društva zelo zadovoljna že s kritjem 20 odstotnega deleža stroškov. To so predvsem društva, ki nimajo sedeža v občini, je pa del njihovih članov iz občine Sevnica. Obstajajo društva, ki jim občina še nikdar ni rekla ne pri finančni pomoči.

Drugi del

Drugi del ankete so bila vprašanja odprtega tipa. V njih me je na splošno zanimalo sodelovanje društev z občino in krajevno skupnostjo, ali se društva kam vključujejo ter kakšen je odziv občine na njihove pobude.

1. Društva gledajo na svojo vlogo v občini zelo različno. Mnenja se razlikujejo glede na to, kakšen tip društva so.

Društva s področja sociale in zdravstva igrajo predvsem socialno vlogo. Skušajo vključevati različne ljudi oziroma ljudi z določeno hibo v družbeno okolje. Pri tem so zelo pomembna redna srečanja teh ljudi in osveščanje javnosti na njihove probleme. S tem pritegnejo pozornost in na ta način opozarjajo, da so tu, da jim je treba pomagati finančno ali kako drugače. Vendar nekatera društva s področja sociale in zdravstva opozarjajo na to, da so se razmere bistveno spremenile z drobljenjem lokalnih skupnosti, ki za invalide nimajo velikega posluha.

Društva s področja kmetijstva gledajo na svojo vlogo predvsem v luči izobraževanja in usposabljanja svojih članov. Poleg tega skrbijo za promocijo in prepoznavnost svojega kraja na lokalnem in državnem nivoju. Nekatera društva pravijo, da so s svojim delom prinesla nov zagon v občino Sevnica in svojo krajevno skupnost na različnih področjih. Vendar vloga kmetijskih društev ni le v izobraževanju članov in promociji, temveč tudi v združevanju ljudi podobnih interesov.

Gasilska društva v občini Sevnica igrajo predvsem preventivno vlogo na področju požarne varnosti. Poleg njihovega humanitarnega dela pri naravnih in drugih nesrečah, je zelo pomembno izobraževanje javnosti. V ta namen tudi vključujejo v svoje vrste že mlajše člane (pionirje). V mesecu oktobru, ki je mesec požarne varnosti, organizirajo taktične požarne vaje, ki se na to ocenijo in s tem se ugotovi njihova strokovna usposobljenost in pripravljenost na prave požare in druge nesreče.

Društva s področja kulture skrbijo predvsem za promocijsko in družabno dogajanje v občini in krajevnih skupnostih. Npr. godba vsako leto organizira slavnostni koncert za dan državnosti in novoletni koncert. Poleg tega društva sodelujejo na številnih drugih prireditvah, nastopih v šoli in podobno. Kulturna društva in občina pogosto sodelujejo, saj je občina tudi pokrovitelj njihovih prireditev. Najbolj pride vloga kulturnih društev do izraza pri občinskem prazniku.

2. Sodelovanje z občino je večina društev ocenila za dobro ali zgledno. To pomeni, da društva vsako leto pripravijo program svojega dela, ga finančno ovrednotijo, občina pa jim iz svojega proračuna letno nameni sredstva za njihovo dejavnost ali nakup osnovnih sredstev. (to je veljalo za pretekla leta, v bodoče pa se bodo sredstva društvom delila na podlagi razpisa) Predstavniki občine so redno informirani o delu društev, pogosto se udeležijo njihovih srečanj. Poleg finančne pomoči je zelo pomembna in dobrodošla tudi moralna podpora, saj se društva zavedajo, da so denarna sredstva omejena in jih ni dovolj za vse aktivnosti, ki jih društva prirejajo.

Manjšina društev je mnenja, da jim občina ne prisluhne dovolj oziroma, da jih ne vidijo, kot so se sami izrazili. Če bi občina opazila njihov potencial, potem bi več vlagala vanje.

3. Društva se povezujejo z različnimi organizacijami, ostalimi društvu ali v zveze glede na to, kakšen tip društva so. Večina društev se povezuje s sorodnimi društvi iz

Slovenije in z njimi občasno sodeluje. Poleg z ostalimi posamičnimi društvi, se povezujejo tudi v zveze na lokalni ali državni ravni. Zelo lep primer povezovanja so gasilska društva, ki se najprej povezujejo v Gasilsko zvezo Sevnica, le – ta pa se vključuje v delovanje Gasilske zveze Slovenija.

Kmetijska društva pogosto sodelujejo s Kmetijsko fakulteto Maribor, Biotehnično fakulteto Ljubljana, Kmetijskima inštitutoma v Ljubljani in Mariboru. Povezave niso samo na državnem nivoju, ampak se povezujejo tudi z društvi, inštituti ter farmami v Avstriji.

Poleg povezovanja in vključevanja v različne zveze ali z drugimi društvi, so društva navedla tudi povezovanje z občino in krajevno skupnostjo ob raznih dogodkih.

4. Sodelovanje s krajevno skupnostjo je značilno večinoma za manjša društva, ki delujejo predvsem za dobrobit kraja. Za večja društva je bolj značilno sodelovanje z občino, ki je tudi bolj intenzivno. Nekatera društva delujejo na področjih več krajevnih skupnostih, vendar dokaj uspešno sodelujejo le z manjšino. Krajevna skupnost se lahko pojavi kot sponzor dejavnosti društva ali pa omogočijo brezplačen najem dvoran za predavanja in podobno.

Za zelo velika društva, ki imajo le del članov iz občine Sevnica, njihov sedeža pa je nekje drugje, je značilno, da s krajevno skupnostjo sploh ne sodelujejo. Ta društva se neposredno obračajo na organe občine.

5. Društva dajejo na občino veliko pobud, ki se nanašajo na organizacijo prireditev, pripravo tečajev, promocijo kraja. Odziv občine je odvisen od strukture in naklonjenosti ljudi na položaju, ki je predmet pobude. Tako so ocenila predvsem društva s področja sociale in zdravstva. Ostala društva pravijo, da je občina dober sogovornik, da so nanjo posredovali veliko pobud in veliko jih je bilo tudi upoštevanih in realiziranih v dobro občanov.

6. Komentar odziva občine na pobude je zelo različen. Medtem ko nekatera društva pravijo, da imajo odličen odziv s strani občine, druga pravijo, da je le – ta zanemarljiv. V občini Sevnica je kar nekaj društev, ki so prejela občinsko priznanje Dušana Kvedra Tomaža za dolgoletno uspešno delo na različnih področjih. Tudi to je dokaz, da občina dobro sodeluje z društvi in jim je pripravljena pomagati.

6. KRAJEVNA SKUPNOST O DRUŠTVIH

Društva so v manjših krajih gibalo družbenega, športnega in kulturnega življenja. V društvih delujejo posamezniki, ki s svojim delovanjem in zagnanostjo peljejo kraj naprej. Ljudje so včlanjeni v različna društva, vsem pa je cilj, da naredijo nekaj za svoje člane in kraj.

Prav pobuda društev je bila, da so v nekaterih krajevnih skupnostih poskrbeli za prostore, v katerih lahko delujejo.

Delovanje društev in krajevne skupnosti je v veliki meri med seboj prepleteno. Z njimi sodelujejo tako pri pridobivanju materialnih dobrin (npr. nabava gasilske cisterne, ureditev športno – rekreativnih prostorov), kakor tudi pri organizaciji raznih prireditev, za katere imajo v krajevnih skupnostih namenska sredstva, s katerimi jih sponzorirajo. Društva se vključujejo v dejavnosti krajevne skupnosti: pri predstavitvi kraja ob raznih dogodkih, pri otvoritvah novih pridobitev v kraju, pri praznovanju kulturnega in drugih praznikov.

7. OBČINA O DRUŠTVIH

Iz občine Sevnica mi je uspelo dobiti le dve mnenji o delovanju društev in sicer za kulturna društva in društva s področja sociale in zdravstva. Za ostala mnenja si sogovorniki niso našli časa, kljub daljšemu čakanju na le- te. Tudi to je dokaz tega, kako občina sodeluje s civilno družbo.

Gospa Zalika Jazbinšek je v svojem mnenju za društva s področja zdravstva in sociale zapisala:« da je večina teh društev v veliko pomoč posameznikom, ki so glede na svojo okvaro, člani posameznega društva. Cilj delovanja teh društev je, da pomagajo tem ljudem (s pripomočki, svetovanjem, učenjem, športnimi prireditvami, obiskom, pripravo kulturnih prireditev ter drugo), da živijo čimbolj normalno življenje. V tem vidimo tudi velik pomen delovanja teh društev; dobro bi bilo, da bi v okviru društev in drugih organizacij delovalo čim več prostovoljcev, ki bi nudili različne oblike pomoči. Moje mnenje je, da je prostovoljnega dela še bistveno premalo. V to delo bi se morale vključevati vse generacije. Slabo stran pri društvih vidim tudi v ne dovolj preglednem financiranju posameznih društev in v (po mojem) preveliki porabi finančnih sredstev za neke funkcionalne stroške (prostor- najemnina z

obratovalnimi stroški, honorarji, administracija...) in premalo za samo dejavnost. Razna druga društva, salezijanski mladinski center, mladinski center, društva prijateljev mladine ipd., - njihova vloga pa je bistveno drugačna od vloge gornjih društev (v teh se združujejo mladi v raznih delavnicah , v pripravi raznih prireditev in predavanj), nekje dopolnjujejo delovanje " uradnih institucij".«

Jože Žvar s področja za kulturo pravi:« da se s kulturo v njenih različnih oblikah danes ukvarja vedno več ljudi, bodisi kot njeni ustvarjalci ali zainteresirani sprejemniki. To je njihova tudi ustavno zajamčena pravica, ki jo nacionalna in lokalna kulturna politika mora udejanjati. Ta pravica predstavlja državno jamstvo posamezniku, da se lahko svobodno in neovirano ukvarja s kulturno ustvarjalnostjo, prav tako pa tudi, da ima svoboden dostop do njene ponudbe. Pravica do kulture sodi v sklop človekovih pravic in ob povedanem zajema tudi pravico do lastne identitete, do lastnega jezika, izobraževanja. Na tej točki to tudi pomeni strpnost in sprejemanje drugačnih kulturnih tradicij in identitet. V Sevnici že dolgo domuje, če že ne kar kraljuje, ljubiteljska kultura. Kulturna društva so povezana v Zvezo kulturnih društev Sevnica. Doma in v svetu nas zastopajo pevski zbori, znano Kulturno društvo Godba Sevnica, likovne razstave Alojza Konca in Rudija Stoparja, kiparji, gledališčniki, literati, glasbeniki oz. ansambli... Pogoste so predvsem revije pevskih zborov, božični in novoletni koncerti Okteta Jurij Dalmatin, koncerti Godbe Sevnica in Glasbene šole, gledališke predstave ali literarni večeri, razstave, srečanja likovnikov na slikarskih kolonijah (Arspekta) ter kulturne dejavnosti v poletnem času z nazivom Grajsko poletje. Občina Sevnica iz svojega proračuna vsako leto več namenja sredstev za izvajanje kulturnih dejavnosti. Kulturnim društvom se sredstva dodeljujejo na podlagi javnega razpisa in programov, ki jih posamezna kulturna društva izvajajo. Aktivnosti in sodelovanje društev je vidno na vsaki prireditvi, ki se jih udeležujejo in tako sodelujejo pri promociji občine. S svojimi prireditvami in udeležbo predstavljajo delovanje svojega društva, hkrati pa prenašajo ime društva in občine tudi izven občinskih meja. V zadnjem letu je razvoj kulturnih dejavnosti v občini Sevnica zelo v porastu. Veliko je narejenega na množičnosti in kvaliteti izvedb kulturnih prireditev, gledaliških predstav, glasbe in vse kar sodi v pojem kulture. »

8. DILEMA PARTICIPACIJE NA LOKALNI RAVNI

Do sedaj sem se v diplomski nalogi ukvarjala z delovanjem posameznih društev, kako so aktivni na svojih področjih. Sedaj pa me zanima vključenost ljudi v tokove lokalnih skupnosti in povezovanja v mreže. Pri tem mislim lokalno skupnost kot pojem, ki se nanaša na aktivnosti in organizacije, ki so pod kontrolo svojih članov in ne pod kontrolo lokalnih oblasti. Lahko pa od lokalnih oblasti prejmejo podporo, predvsem finančno ter z njimi sodelujejo. Delovanje članov organizacij (društev) je prostovoljno.

Dilema participacije se nanaša na nekatera vprašanja, za katere nimamo vnaprej določenih odgovorov. Te odgovore dobimo skozi prakso delovanja in z različnimi anketami oziroma poizvedovanjem pri lokalnem prebivalstvu. Najpogosteje se sprašujemo:

- kako dobiti kredibilne ljudi (predstavnike), ki odločajo v našem imenu
- kako naj prostovoljne organizacije izpeljejo svoje programe
- kako pridobiti izključen del prebivalstva in ga vključiti v tokove lokalnih skupnosti
- kako vključevati določene skupine (etnične manjšine, mlade, ženske, invalide, ...)
- kako doseči, da celotno prebivalstvo čuti izboljšave, da se je življenje v skupnosti izboljšalo.

Najboljša je tista participacija, kjer se ljudje identificirajo s krajem, v katerem živijo. Po Chananu (1999: 12) so to kraji z med 10000 – 20000 prebivalcev. Torej občina Sevnica ustreza temu merilu, saj šteje okoli 18000 prebivalcev in ima kot taka ugodne razmere za izboljševanje participacije.

Participacija je vedno bolj zaželeni instrument pri pomoči oblikovanja politik v zaposlovanju, zdravstvu, šolstvu, kulturi in okolju. Poudarek je na potrebi po posvetovanju lokalnih oblasti s prebivalstvom pri odločitvah in na izvajanju politik. Vsako področje strmi k vzpostavitvi povezave z občani, ki bi podprli neko področje delovanja (Chanan, 1999: 18). V ta namen je tudi v občini Sevnica postala praksa, da se organizirajo javni sestanki, katerih se lahko udeleži lokalno prebivalstvo, ki je zainteresirano za reševanje nekega problema. Na te sestanke se povabi predstavnike lokalne oblasti (večinoma se jih udeleži tudi župan), izvajalce del pri

projektu, ki je predmet obravnave in civilno družbo. Cilj je odprta diskusija o interesih, ki jim imajo posamezne strani in oblikovanje primerne rešitve. Nekateri so skeptični glede takih odprtih povabil na sestanke, saj lahko dosega le omejene rezultate. Večina prebivalstva taka povabila spreglede in sestanku participira le tisti del prebivalcev, ki je neposredno vključen v problem dogajanja. Da temu ne bi bilo tako, se morajo ti sestanki odvijati v primernem okolju, najbolje v posameznih krajevnih skupnostih, ki so krajanom bliže, vabila morajo biti napisana v pogovornem, razumljivem jeziku.

Poleg udeležbe na javnih sestankih so ljudje lahko aktivni tudi na druge načine. Eden izmed načinov je že omenjena aktivnost pri delovanju posameznih društev. Vendar ima ta aktivnost večji pomen, če pride do sodelovanja med njimi, saj se tako vzpostavijo mreže, ki obsegajo več ljudi. To je tudi bistvo participacije, da je čim več ljudi aktivnih. Druge oblike aktivnosti, ki so značilne tudi za občino Sevnica so: diskutiranja o zadevah s prijatelji, udeležba na volitvah in pomoč v občinskih svetih, pisanje medijem (na novo obstaja lokalni časopis Grajske novice, časopis Sava glas za vse tri posavske občine), udeležba na odborih, kjer predstavljaš interesno skupino. Med najbolj aktivne oblike spada ustanavljanje novih društev in zvez ter podajanja ostalih pobud.

8. 1. Strategija izboljšanja vključenosti

Pri aktivnostih prebivalstva v lokalnih skupnostih strmimo k temu, da se le te povečajo in izboljšajo. Želimo si čim večjo vključenost posameznih skupin v procese odločanja. Chanan (1999: 16) je razvil strategijo, ki temelji na več stopenjskem pristopu. To strategijo lahko uporabijo vse lokalne skupnosti, ki želijo povečati participacijo svojih občanov. Prvi korak je določitev trenutne stopnje aktivnosti. Odkriti je potrebno tiste posameznike in skupine, ki so pripravljene participirati in začeti je treba dialog z njimi. Trenutno aktivnih skupin, društev in združenj je v občini Sevnica 105. Nekatere med njimi vključujejo manjše število posameznikov, zato je tu potencial za vključenost še zelo velik. Drugi korak je priprava dolgoročnih načrtov, ki bi vzpodbujali manj razvite skupine k ustanovitvi mreže ter bi tako izboljšali njihove možnosti. Tretji korak je podpora in spodbujanje boljše komunikacije med organi lokalnih oblasti ter razvijajočim se sektorjem civilne družbe. Gre za ustanovitev podpornih teles, predstavniških forumov, kooperativne mreže. Na tem področju občina Sevnica zaostaja, saj nima razvitih takih mrež sodelovanja. Gre le za pomoč v

okviru posameznih oddelkov na občini, ki pokrivajo določeno področje in s tem tudi društva s tega področja delovanja. Vendar ti oddelki ne skrbijo le za razvoj teh društev, ampak še za celo vrsto drugih stvari. Skrb za društva je le eden od vidikov delovanja oddelkov in gre predvsem za finančno podporo s strani občine. Četrti korak je delovanje z izključenimi posamezniki in manjšinskimi skupinami. Graditi je potrebno na njihovem osebnostnem razvoju in jim pomagati pri začetnih aktivnostih ter ustanovitvi skupin in vključevanju v obstoječe omrežje. S strani občine prihaja predvsem finančna pomoč. Manjše skupine se oblikujejo predvsem na področju zdravstva in sociale. Zadnji korak je aktivno sodelovanje z oblastmi in profesionalnimi agencijami, ki pomagajo pri razvoju in vključenosti civilne družbe. Med tem ko je sodelovanje z lokalnimi oblastmi že stalna praksa, pa je obstoj profesionalnih agencij, ki bi služile temu namenu zanemarljiv oziroma sploh ne obstajajo.

Za vsa društva, ki sem jih predstavila četrtem poglavju veljajo nekatere skupne značilnosti, ki so za delovanje civilne družbe zelo pomembne in služijo temu, da se ljudje vključujejo v takšne oblike povezovanja. Te skupne značilnosti so del strategije izboljšanja vključevanja in zajemajo organiziranje skupne pomoči za člane društev, zagotavljanje družbenih aktivnosti. Zelo pomembno je spremljanje izboljšav v skupnostih in pomoč pri izvrševanju novi projektov. Zato je potrebno obdržati dialog z lokalnimi oblastmi v imenu vseh prebivalcev, zagotavljati informacije, nasvete in pomoč pri določenih družbenih temah. Komunikacija in obveščanje se lahko vrši preko lokalnega časopisa in radia. Za društva s področja sociale in zdravstva so značilne nekatere osnovne družbene funkcije kot so omogočanje ljudem najti prijatelje in s tem izhod iz osamljenosti, osebna pomoč ljudem v stiski ter zagotavljanje koristnih informacij o reševanju njihovih problemov.

Pri vsem tem se zastavlja vprašanje, kdo je odgovoren za to, da se takšna strategija izboljšanja vrši. Odgovor je v posebnem timu ljudi, ki bi mu bila osnovna naloga pospeševanje participacije. Na občini Sevnica takšen tim ne obstaja, vendar bi bil vreden razmisleka, saj so tiste skupnosti, ki omogočajo čim večjo participacijo, bolj uspešne. Delovanje takšnega tima je povezano predvsem z omejenostjo in pomanjkanjem finančnih sredstev za njegov obstoj. Chanan (1999) priporoča skupnosti s približno 10000 prebivalci, ki ima potencial za nekaj središč manjših organizacij, ki vsako potrebuje pomoč v razvoju in učinkovitosti, tim 4 - 6 polno zaposlenih ljudi. Torej bi občina Sevnica morala imeti tim s približno desetimi

zaposlenimi, ki bi skrbel za vzpodbujanje večjega napredovanja v razvoju naslednjih 3 – 5 let. To pa je za občino velik zalogaj, saj ta sredstva, ki bi bila namenjena delovanju tima, raje alocira v druge dejavnosti. Chanan zagovarja obstoj takšnega društva s tezo, da se izplačujejo milijoni za prenovu zgradb, obnovo cest, ustvarjanje delovnih mest, vendar se nesorazmerno investira v razvoj človeških virov.

8. 2. Merila lokalne vključenosti

Chanan (1999: 49-52) pravi, da lahko lokalno vključenost merimo znotraj treh skupin. Znotraj lokalnega prebivalstva, znotraj lokalnih skupin in znotraj lokalne oblasti.

Pri lokalnem prebivalstvu nas zanimajo subjektivni in objektivni dejavniki. Pri subjektivnih dejavnikih poizvedujemo, kaj prebivalstvo misli o skupnosti. Zanima nas odstotek tistih, ki so zaskrbljeni z razvojem v skupnosti ali odstotek tistih, ki vedo, kaj se dogaja v skupnosti; kako se oblikujejo odločitve; kaj so odgovornosti javnih oblasti. Za ta dogajanja vedo predvsem tisti, ki so vključeni v eno od skupin. Med objektivnimi merili bi lahko določili odstotek populacije, ki se je udeležil zadnjih lokalnih volitev. Ta odstotek je v občini Sevnica okoli 68 % tistih, ki lahko volijo. Med druga merila bi lahko navedli odstotek ljudi, ki ve za obstoj vsaj 3 skupin, odstotek tistih, ki so aktivni v vsaj eni skupini ali odstotek tistih, ki so kako drugače aktivni vsaj tri krat letno (javni sestanki, prispevek sredstev, pisanje člankov za časopis).

Znotraj lokalnih skupin lahko merimo število vseh skupin in prostovoljnih organizacij ter uporabnost storitev teh skupin, odstotek prostovoljnih ur dela (kot absolutno število, povprečje na prebivalca, povprečje na skupino), finančne tokove (podpore, donacije, subvencije). Vsa društva iz ankete imajo poleg lastnih virov (članarine) vsaj še prispevek občine ali drugih organizacij. Poleg osnovnih podatkov o delovanju merimo tudi učinkovitost. Zanima nas odstotek skupin, ki verjame, da so dosegli svoj cilj; odstotek organizacij, ki so povečale svojo aktivnost ter odstotek organizacij, ki dokažejo izboljšave. To pomeni, da se vanje vključujejo tudi etnične manjšine, invalidi ter ostali depriviligirani. Pri koheziji nas zanima odstotek organizacij, ki sodelujejo z vsaj 3 skupinami. V to zadnje merilo bi lahko vključili obe zvezi, gasilsko in kulturno, saj povezujejo več kot tri društva. Poleg obe zvezi se tudi ostala društva povezujejo med seboj, tako da je ta odstotek v občini Sevnica okoli 90 odstotkov, saj

skorajda ni društva, ki bi bilo izolirano in ne bi sodelovalo z nobeno podobno organizacijo.

Pri lokalnih oblasteh morajo obstajati politike, ki podpirajo delovanje civilne družbe. Na občini Sevnica se v okviru posameznik oddelkov ukvarjajo z društvi z različnih področij. Drugo merilo je obstoj načinov subvencij, zanima nas skupna vrednost. V preteklem letu je občina Sevnica za delovanje vseh društev namenila 1,5 % svojega proračuna. Trend je, da se ta odstotek povečuje ali pa občina pomaga pri iskanju drugih rešitev, ki bi privedle do povečanja sredstev za delovanje društev. Zadnje merilo so spremembe v politikah in praksi delovanja v zadnjih letih narejene na podlagi posvetovanja ali s posredovanjem lokalnega prebivalstva in njihovih organizacij. Predvsem je viden napredek pri upoštevanju mnenja prebivalstva, saj se jih pogosto kliče na javne sestanke, da podajo svoje pobude in želje.

8. 3. Povečanje horizontalne participacije

Za povečevanje horizontalne participacije si mora sistem zadati nekatere cilje trenutnega razvoja. Ti cilji zajemajo:

- povečanje pomoči prebivalstvu, ki se mora povezati za doseg svojih ciljev
- povečati aktivnosti in število skupin, ki so na razpolago lokalnemu prebivalstvu
- povečati možnosti izključenih pri dostopu do skupin in aktivnosti
- povezati skupine, ki so pripravljene ukvarjati se z večjimi problemi
- več javnih storitev za vključevanje ljudi v procese odločanja

Da bi se ti cilji dosegli, je potrebno uvesti nekatere ukrepe kot so predpisan način podpore, razvijanje osebja za razvoj skupnosti, reklamiranje, širjenje informacij.

Da bi se horizontalna participacija povečala je po Chananu (1999: 33-36) pomembnih šest področij.

1. Razširjanje kulture aktivnega državljanstva v skupnosti

To pomeni, da se ljudje zavedajo in tudi pričakujejo različne oblike aktivnosti. Ukrepi za to vrstno zavedanje so promoviranje lokalne skupnosti preko šol, centrov

skupnosti, religijskih ustanov, lokalnih medijev. Z anketo se lahko spodbudi prebivalce, da postanejo aktivni, saj se v njej opredelijo, da si tega želijo. Direktor občinske uprave občine Sevnica pravi, da kljub različnim možnostim občani še vedno ne dobivajo dovolj informacij o dogajanju v občini. V ta namen občasno na lokalnem radiu spregovori župan o aktivnostih v občini ali pa skliče novinarsko konferenco.

2. Ustvarjanje pravih fizičnih pogojev

Fizični pogoji imajo velik vpliv na to, kako lahko ali težko se izvede aktivnost v skupnosti. Če te pogoje ustvarimo, se ljudje počutijo varne in se zlahka gibljejo; z dobro ulično razsvetljavo, pogosta in poceni prevozna sredstva, ugodna mesta za pripravo sestankov, ki so dostopna tudi invalidom. Strah pred kriminalom je eden najpogostejših vzrokov za ne participiranje pri različnih aktivnostih, sledita mu strah pred rasnim in spolnim nadlegovanjem. Vse to ljudem onemogoča svobodno gibanje na javnih krajih.

Občina Sevnica pospešeno dela na ustvarjanju takih fizičnih pogojev, ki ljudem omogočajo svobodno udeleževanje aktivnosti. Gradi se ulična razsvetljava, pločniki, stopnja kriminala v občini je relativno nizka. Pri vsem tem pa upošteva želje in pripombe krajanov, ki so neposredno udeleženi v takšnih projektih.

3. Učvrstiti in povečati obstoječe skupine

Nobena lokalna skupina in organizacija ni tako majhna, da ne bi bila pomembna. Tudi skupina 4 – 5 ljudi pomeni 4 – 5 posameznikov z idejami in odločnostjo, da naredijo nekaj novega in drugačnega za skupnost. Veliko takih skupin se ne zaveda, da so del večje slike lokalnega razvoja.

To bi v praksi pomenilo, da se mora članstvo v skupini nenehno povečevati. V četrtem poglavju je kar nekaj društev, ki imajo za svoj cilj povečevanje števila članov. Večje število članov tako pomeni več idej in manj izključenega prebivalstva iz aktivnostih v lokalni skupnosti.

4. Oblikovanje novih skupin

Z namenom vključevati izključene in neizkušene ljudi, ali ljudi s posebnimi potrebami, je včasih lažje ustvariti nove skupine kot jih vključevati v obstoječe. To je odvisno tudi od tega, katere skupine že delujejo v skupnosti in kako odprte so do novih članov. Na

najbolj osnovni stopnji bi morali ljudi spraševati o njihovih problemih in jih voditi korak po korak, da nekaj ukrepajo. Zavedamo, se da to v celoti ni možno in da morajo ljudje največkrat sami poiskati skupino ali društvo, kateremu želijo pripadati oziroma se identificirajo z njihovimi interesi.

5. Dotacije

Najrazličnejše dotacije ali subvencije so osnova lokalnim skupinam za delovanje tega sektorja in pri njegovem razvoju. Kot sem že ugotovila občina Sevnica kar nekaj denarja namenja za delovanje društev. Vendar je ta količina denarja v primerjavi z ostalimi deli javnega proračuna majhna. Vzrok je najverjetneje v tradicionalnem podcenjevanju tega sektorja. Da temu ne bi bilo tako, bi se moral narediti nekakšen pregled sistema in ugotoviti, ali obstajajo še kje sredstva, ki bi bila na voljo lokalnim skupinam. Spodbuditi je potrebno privatni sektor, da alocira finančno pomoč takim skupinam, naloga specialnega tima pa bi med drugim bila, širjenje informacij o tem, kateri so ostali viri finančne pomoči (regionalni, državne in evropske subvencije, subvencija dobrotelnih ustanov, ...).

6. Razvijanje omrežja in infrastrukture

Pomembna je pomoč skupinam in organizacijam ter ključnim posameznikom, da sodelujejo v skupnosti in ustvarjajo občutek sodelovanja celotnega sektorja. Ne sme se dopustiti primat ene skupine ali organizacije, zato v večini primerov to niso formalne hierarhične strukture, ki so v večini sovražne do narave skupnosti in prostovoljnega sektorja.

Pozitivnost povezovanja društev v zveze je, da ta lažje komunicira s predstavniki oblasti. Tako zveza v imenu društev zaprosi za finančno in drugo pomoč za delovanje celotne zveze kakor tudi posameznih društev.

Iz zgoraj napisanega lahko povzamem, da so v občini Sevnica ustvarjeni dobri pogoji za povečevanje horizontalne participacije, tako s strani občine kakor s strani društev. Naloga obeh je, da te pogoje nadgrajujeta. Ena izmed večjih pomanjkljivosti je pomanjkanje zavesti prebivalstva, da se vključuje v različne aktivnosti. Pri ljudeh ni samo iniciative, zato se vključujejo le takrat, kadar so neposredno izzvani.

8. 4. Povečevanje vertikalne participacije

Po Chananu (1999: 37-41) lahko vertikalno participacijo ponazorimo s piramido, kjer imajo ljudje različne potencialne točke za vstop v aktivnosti. Različni ljudje na različnih stopnjah imajo različne ugodnosti od participacije, odvisno od vstopne točke. Za *izključene in ljudi v slabšem položaju*, ki imajo nizko stopnjo participacije, le – ta pomeni skupno pomoč lokalnih skupin ter ustvarjanje občutka skupnega namena in interesa. Za *povprečne ljudi* je lahko zavzemanje aktivne vloge v prostovoljni organizaciji način povečevanja znanstev, pridobivanje novih veščin in pridobivanje vpogleda na delovanje lokalne skupnosti. Za *mlade ljudi* pomeni participacija v športih, umetnosti, družbenih skupinah razvijanje občutka odgovornosti. Za *izurjene in izkušene ljudi* pa pomeni zavzemanje vloge v lokalnih organizacijah način razvijanja in opravljanja vodstva ter vplivanje na razvoj lokalne skupnosti.

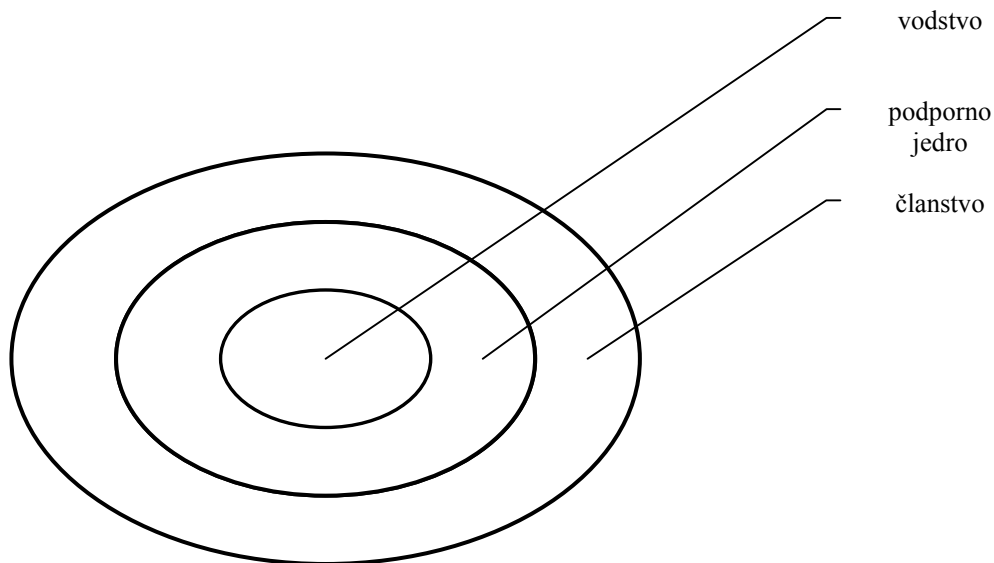
Vertikalna piramida je sestavljena iz petih stopenj in sicer: vodstvene vloge, omrežja, ustanovljenih skupin, neformalnih ali izključenih ter novih ali šibkih skupin in iz posameznikov. To pomeni, da so najnižje v piramidi posamezniki, katere je potrebno spodbuditi, da se vključijo v neformalne skupine ali pa ustanovijo novo društvo. Tretja stopnja so že obstoječa društva in skupine, ki se na naslednji stopnji združujejo v zveze. Na vrhu piramide je vodstvo oziroma pristojna oblast v uradnem sistemu, kar v našem primeru pomeni občino.

Vertikalni razvoj je razvoj skupnih koristnih odnosov med različnimi stopnjami. Vsaka od petih stopenj ima cilje znotraj stopnje, nad in pod stopnjo. Tako je npr. cilj infrastrukturne stopnje ali omrežja obveščanje in pooblašcanje vodstva skupin za teme in pozicije pri pogajanju s centri moči (nad) ter mobiliziranje podpore ter pomoč novim in obstoječim skupinam (pod). Cilj obstoječih organizacij vsebuje sodelovanje s forumi in omrežji (nad) ter pomoč v rasti manjših organizacij ali skupin (pod). Cilj izključenih in novih organizacij vključuje širitev omrežja obstoječih skupin (nad) in dajanje možnosti izključenim posameznikom (pod). Cilji posameznikov so, da so nove in obstoječe organizacije bolj odprte za nove člane in uporabnike (nad) ter dajanje pomoči ljudem, ki še niso vključeni (pod).

Vodstvene vloge je neposredno udeleženi nekaj ljudi, toda učinkovitost teh vlog bo imela učinek na celotno skupnost. Za občino je torej nujno, da ima usposobljene zaposlene, ki se ukvarjajo z delovanjem društev in ostalim aktivnim prebivalstvom.

V vsaki specifični skupini je 1 – 2 % ljudi, ki so sposobni in pripravljeni povzpeti se po piramidi in postati predstavniki. Pogosto ni vnaprej predvideno, kdo so ti in so tudi sami presenečeni pri razvoju. Da bi združili večšine vodstva s predanostjo, ki izvira iz identifikacije s problemom, se morajo ti posamezniki še vedno čutiti blizu in del situacije, počutiti se morajo ko ostali. Sčasoma se ta zaupna povezava izgubi, kar je del ciklusa razvoja.

Slika 5: krogi intenzivnosti participacije znotraj skupin

Znotraj vsake organizacije, skupine ali društva je število različnih stopenj vključenosti, katero si lahko predstavljamo kot koncentrične kroge intenzivnosti. V centru je majhno število organizatorjev, nato so prostovoljci in pomočniki, nazadnje jim sledijo uporabniki in navadni člani. Ali drugače povedano, na sredini je vodstvo skupine, ki je obdano s podpornim jedrom in širšim članstvom.

Cilj povečevanja vertikalne participacije je povečevanje participacije na vseh stopnjah v piramidi. S tem, da so nekatere stopnje omejene s število članov, to je predvsem zadnja stopnja, ki predstavlja vrh oziroma občino, saj le-ta ne more imeti neomejeno število zaposlenih. Neomejeno število članov pa imajo lahko posamezna društva, kakor lahko imajo tudi neomejeno število svojih uporabnikov.

9. ZAKLJUČEK

V zadnjih petnajstih letih se je vloga civilne družbe bistveno spreminjala. V 80-ih letih so se javne storitve soočale s finančnimi problemi, socialnimi, ekonomskimi in okolje varstvenimi problemi. To je vodilo v oblikovanje skupin oziroma društev v lokalnih skupnostih, ki so si pomagale pri soočenju teh problemov. Deset let kasneje so javne oblasti uvidele, da je boljše za celotno prebivalstvo, če se povežejo s temi skupinami. Nastajati so začeli programi, ki so vključevali vse več ljudi in tako preprečevali socialno izključenost. (Foundation paper, 2003: 29)

Kljub dobri organiziranosti civilne družbe, ugotavljam, da se le - ta sooča z nekaterimi problemi. Eden izmed večjih problemov, s katerimi se društva soočajo je finančni problem. Ne zadostna finančna sredstva jim onemogočajo takšna delovanja, kot si želijo. Ne morejo izpeljati vseh načrtovanih programov, tako da nekaj stvari ostane le mrtva črka na papirju. Na pomoč se obračajo na različne institucije, tudi na občino, vendar jim ta sredstva ne odpravijo celotnih problemov, ki jih imajo.

Drugi problem je vprašanje, kako ljudi motivirati, da postanejo aktivni v lokalni skupnosti. Prebivalstvo samo mora ustvarjati oblike lokalnega življenja, tako da izkoristi vse prednosti državljanstva in demokracije, ki temelji na enakosti vseh. Aktivnosti v lokalnih skupnostih so osnova socialnemu življenju, včasih kot dopolnilo nečemu drugemu, vendar vedno nujne za polno življenje. Lokalne organizacije oziroma društva lahko pomagajo izpeljati programe, ki jih oblikuje lokalna oblast. Pomagajo pri vključevanju ljudi, ki so kakorkoli drugače zapostavljeni, to so razne manjšine, invalidi, starejši občani.

Osnova dobrega delovanja društev je tudi dober odnos z občino. Večina društev v anketi se je opredelila za to, da z občino dobro sodelujejo in imajo z njo dobre izkušnje. Vendar so nekatera društva z občino nezadovoljna. Ne zainteresiranost občine za delovanje nekega društva je tudi lahko problem, ki zavira delovanje civilne družbe. Lokalne oblasti morajo biti zainteresirane za delovanje kakršnegakoli društva. Če mu ne morejo dati finančne pomoči, je dovolj tudi moralna podpora. Občina lahko pomaga tudi tako, da zagotovi prostore za delovanje društva. Torej, oblik pomoči občine je več vrst, glede na to, kako si želijo obstoj nekega društva, pa se odločijo, katero pomoč bodo izbrali.

V nalogi sem preverjala hipotezo, da čim več je civilno družbene iniciative, tem bolj se razvija lokalna demokracija. To hipotezo lahko v celoti potrdim. Čim več prebivalcev mora sodelovati pri reševanju nekaterih problemov. To ni vedno mogoče neposredno, ampak lahko delujejo kot skupina pritiska preko društev, ki se nato pogajajo ali dogovarjajo z občino. Prebivalstvo ima tudi nekatere druge oblike delovanja, kot so referendum, ljudska iniciativa ali zbor občanov.

Aktivnosti prebivalcev se delijo v formalne (organizirane) in neformalne (spontane, neorganizirane). Večina aktivnosti v lokalnih skupnostih je formalnih, vendar je tudi res, da čeprav je število članov v društvih zelo veliko, je tistih aktivnih malo. Interes članov društev ni politična aktivnost ter boj za oblast, ampak reševanje specifičnih problemov in sodelovanje z lokalnimi oblastmi. (internet 6)

Ena izmed osnovnih in tudi najbolj demokratičnih oblik aktivnosti so vsekakor volitve. Da bi v čim večji meri zadostili kriteriju prave demokracije, bi se morali volitev udeležiti skoraj vsi prebivalci neke skupnosti. Praksa v občini Sevnica pokaže, da temu ni tako, saj se je lokalnih volitev leta 1998 udeležilo le 57,5 % prebivalcev (po podatkih republiške volilne komisije), na naslednjih volitvah leta 2002 je bil izid bolj ugoden, volitev se je udeležilo okoli 68 % prebivalcev. Ugodno za razvoj demokracije bi bila volilna udeležba okoli 90 % ljudi, vendar bo to mogoče le takrat, ko bo zavest prebivalcev takšna, ki bo to dovoljevala.

Ob koncu diplomskega dela ugotavljam, da je civilna družba v občini Sevnica dobro razvita. Zelo veliko število je društev, ki se ukvarjajo z najrazličnejšimi problemi in vprašanji. Mnogi od njih aktivno sodelujejo z občino pri pripravi nekaterih zadev ali pa podajajo predloge za reševanje problemov. Zelo pomembno je tudi sodelovanje med samimi društvi. Velikokrat društvo samo ne more izpeljati večjih načrtov brez sodelovanja z ostalimi društvi.

Za lokalno demokracijo je zelo pomembno, da čim več ljudi lahko sodeluje pri vprašanjih, ki se jih tičejo neposredno. Vsaka občina bi zato morala imeti posluš za prebivalstvo in jim omogočati sodelovanje. Vendar to v celoti ni možno, zato nekatera društva ostajajo brez odziva občine na njihove probleme. Občina ima svoje prioritete in finančno omejenost, zato nekateri izpadejo iz njihovega kroga delovanja. Z vzroki, da temu ne bi bilo tako, pa bi se lahko ukvarjali v kateri drugi diplomski nalogi.

Pri izdelavi te diplomske naloge sem ugotovila, da morajo ljudje delovati povezano, če hočejo doseči nek cilj. Posamezniki so lahko uspešni samo, če imajo na voljo zadostne vire, vendar je teh posameznikov malo. Organizirane skupine so tiste, ki lahko naredijo največ za svoje člane, kakor tudi za ostale, ki niso člani te skupine. Korist imajo vsi. Cilj je, da se v skupine oziroma društva vključi čim več ljudi, saj se s skupnimi močmi rešijo tudi največji problemi. Problem lahko nastane pri usklajevanju interesov, zato je pomembno, da imajo društva sposobne predsednike in vodstvo, ki so zmožni organiziranja.

10. LITERATURA in VIRI:

- Bibič, A. 1997. Politološki preseki: civilna družba in politični realizem. Znanstvena knjižnica FDV, Ljubljana
- Bibič, A. (ur.) 1987. Gramsci, civilna družba in država – izbor Gramscijevih besedil in zapisov o njem. Komunist. Ljubljana
- Bohinc, R. in Černetič, M. (ur.) 1999. Civilna družba v Sloveniji in Evropi: stanje in perspektive, zbornik razprav, SAZU. Društvo Občinski forum v sodelovanju z založbo FDV. Ljubljana
- Chanan, G. 1999. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Local Community Involvement: A Handbook for Good Practice, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities
- Fink – Hafner, D. 2000. »Teoretske premise proučevanja demokratičnih prehodov« V: Fink-Hafner, D in Haček, M (ur.) 2000. Demokratični prehodi I. Slovenija v primerjavi s srednje evropskimi postsocialističnimi državami. Ljubljana. FDV
- Geddes, M. 1998. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Local partnership: a successful strategy for social cohesion? Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities
- Grad, F., Kaučič, J., Ribičič, C. 1996. Državna ureditev Slovenije, Uradni list Republike Slovenije. Ljubljana
- Grafenauer, B. 2000. Lokalna samouprava na Slovenskem: Teritorialno – organizacijske strukture. Pravna fakulteta. Maribor
- Held, D. 1989. Modeli demokracije, Knjižna zbirka Krt 63, Ljubljana
- Foundation paper. 2003. Social inclusion: Local partnership with civil society, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities

- Jalušič, V. 2001. »Ideologija in realnost civilnih družb: Slovenija in naslednice nekdanje Jugoslavije ter primer feminističnih skupin« V: Fink-Hafner, D. in Haček, M. (ur.) 2001. Demokratični prehodi II. Slovenija v primerjavi z drugimi nekdanjimi jugoslovanskimi republikami. Ljubljana. FDV
- Keane, J. 1990. Despotizem in demokracija: civilna družba od zgodnje moderne do poznega socializma. Univerzitetna konferenca ZSMS. Knjižnica revolucionarne teorije. Ljubljana
- Keane, J. 2000. Civilna družba: stare podobe, nova videnja. Znanstveno in publicistično središče, zbirka Alternative, Ljubljana
- Kramberger, A. (ur.) 2003. Slovensko sociološko srečanje: Družbena gibanja in civilna družba danes. Slovensko sociološko gibanja. Ljubljana
- Matteucci, N. 1999. Novoveška država, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
- Šmidovnik, J. 1995. Lokalna samouprava. Cankarjeva založba. Ljubljana
- Tester, K. 1992. Civil Society. Routledge, London and New York
- Traver, A. 1997. Društva: nova zakonodaja. Zbirka, priročniki/Pozoj. Velenje
- Verba, S., Nie, N. H. Participation in America, Harper & Row Publishers, New York, Evanston, San Francisco
- Vlaj, S. 1998. Lokalna samouprava. Knjižna zbirka Teorija in praksa. Ljubljana. FDV

VIRI:

- Interno gradivo Gasilske zveze Sevnica (poročilo preteklega leta)
- Interno gradivo Občine Sevnica, programi in letni plani društev s področja sociale in zdravstva, turistična in kmetijska društva
- Interno gradivo Zveze kulturnih društev Sevnica
- Statut Občine Sevnica, Uradni list RS št. 33/99, 91/00, 102/00 in 65/03

- Ustava Republike Slovenije, Ljubljana, 2001
- Zakon o društvih, Uradni list RS, št. 60/95
- Zakon o lokalni samoupravi, Uradni list RS, št. 72/93
- Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave, Uradni list RS, št. 75/1996

Internetni viri:

- Internet 1: <http://www.obcina-sevnica.si>, 20. 01. 2003
- Internet 2: <http://www.obcina-sevnica.si/obcina/obcinska-uprava>, 20. 01. 2003
- Internet 3: Predlog novega zakona o lokalni samoupravi, <http://www.mnz.si/si/ipl/irčplsa,/zakonodaja/zakvnas/zls-vlada/novo-vlada.doc>, 03. 08. 2003
- Internet 4: Predlog novega zakona o društvih, http://www.dz-rs.si/si/aktualno/spremljanje_zakonodaje/predlogi_zakonov/predlogi_zakonov.html, 15. 08. 2003
- Internet 5: <http://www.obcina-sevnica.si/novice>, 10. 02. 2003
- Internet 6: Local civil Society, Elections and Governance, <http://www.eldis.org/static/dos10811.htm>, 15. 03. 2003

PRILOGA 1

VPRAŠALNIK ZA DRUŠTVA

Prvi del vprašanj

1. Tip društva:

- a) socialno-zdravstveni
- b) kmetijski
- c) kulturno
- d) gasilsko

2. Koliko članov šteje vaše društvo?

- a) 0 – 10
- b) 11 – 50
- c) več kot 50

3. Kako se financirate?

- a) samo s članarini
- b) članarini in občino
- c) članarini, občino in sponzorji
- d) ostalo

4. Kolikšen del vaših stroškov krije občina?

- a) 0 – 30 %
- b) 30 – 70 %
- c) več kot 70 %

Drugi del vprašanj:

1. Kako gledate na svojo vlogo – funkcijo v občini?
2. Vaše sodelovanje z občino kot institucijo!
3. Ste kam vključeni, s kom se povezujete?
4. Kako sodelujete s krajevno skupnostjo?
5. Ali dajete na občino kakšne pobude, kako se realizirajo?
5. Kako komentirate odziv občine na vaše pobude?